Finansutskottets betänkande
1983/84:13
om allemanssparandet (prop. 1983/84:30)

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1983/84:30 om allemanssparandet samt

de med anledning av propositionen väckta motionerna
1983/84:36 av Nils Åsling m. fl. (c),
1983/84:37 av Ulf Adelsohn m. fl. (m),
1983/84:41 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp).

Utskottet har inhämtat *yttranden* i ärendet från skatteutskottet och näringsutskottet. Yttrandena (SkU 1983/84:1 y och NU 1983/84:1 y) återfinns som *bilagor* till betänkandet.

Propositionen

I propositionen har regeringen (finansdepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att

dels anta vid propositionen fogade förslag till
1. lag om allemanssparande,
2. lag om skattelättnader för allemanssparande,
3. lag om ändring i lagen (1978:428) om aktiesparfonder,
4. lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer,

dels i överensstämmelse med vad som angetts i propositionen uppdra åt fullmäktige i riksgäldskontoret att med banker och sparkassor träffa avtal om medverkan i allemanssparandet,

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att – med avräkning mot varje banks motsvarande fordran på riksgäldskontoret – utfärda en garanti för bankens förpliktelser mot dem som sparar på rikssparkonto,

dels till Information om allemanssparandet på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under sjunde huvudtiteln anvisa ett anslag av 13 000 000 kr.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse:

1 Förslag till
Lag om allemanssparande

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag behandlas den särskilda sparform (allemanssparande) som är förenad med skattelättnader enligt lagen (1983:000) om skattelättnader för allemanssparande.

2 § Var och en som är kyrkobokförd här i landet får ansluta sig till allemanssparandet från och med det år då han fyller sexton år.

3 § Sparmedlen skall sättas in i en svensk bank som enligt överenskommelse med riksgäldskontoret förmedlar allemanssparande. En sparare får inte spara på mer än ett *rikssparkonto* och i fler än två *kapitalsparfonder*.

Vad som föreskrivs i första stycket och annars i denna lag i fråga om bank gäller också i fråga om sparkassa.

4 § Varje sparare får sätta in högst 600 kronor i månaden i allemanssparandet.

Spararens insättningar, i förekommande fall minskade med uttag, får sammanlagt inte överstiga 30 000 kronor.

5 § Den som börjar spara under år 1984 får för detta år ett särskilt tillägg (bonusränta) motsvarande fem procent årlig ränta. Även den som börjar spara ett senare år och som det året fyller högst 25 år får en sådan bonusränta.

Bonusräntan bekostas av staten och tillförs sparmedlen vid utgången av det år då sparandet inleddes.

6 § Vid uttag betalar spararen till banken en avgift motsvarande en procent av det uttagna beloppet, dock minst 20 kronor.

7 § En sparare får överföra hela behållningen på sitt rikssparkonto till ett sådant konto i en annan bank. Med iakttagande av 3 § första stycket får han även överföra, helt eller delvis, behållningen i en kapitalsparfond till annan sådan fond.

Banken är berättigad till ersättning av spararen för sina kostnader för en överföring. Någon uttagsavgift enligt 6 § skall inte betalas.

8 § Om rätten till sparmedlen genom överlåtelse eller på annat sätt övergår till någon annan eller om spararen pantsätter sin fordran, skall innestående medel betalas ut.

Om en sparare överskrider de begränsningar som gäller enligt 3 § första stycket eller 4 §, skall de oriktigt insatta sparmedlen betalas ut till honom. Någon ränta eller värdeökning på dessa medel skall ej gottskrivas spararen. Om det för sparmedlen har förvärvats andelar i en kapitalsparfond och

om andelsvärdet därefter har sjunkit, skall beloppet jämkas i motsvarande mån.

Vid utbetalning enligt första stycket skall uttagsavgift enligt 6 § erläggas.

Rikssparkonton

9 § De medel som sätts in på ett rikssparkonto skall överföras från banken till riksgäldskontoret.

På de medel som satts in på ett rikssparkonto utgår årlig ränta enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av 1,25 procentenheter.

Kapitalsparfonder

10 § En kapitalsparfond är en fond för sparande i svenska aktier och andra svenska värdepapper.

I fråga om kapitalsparfonder gäller vad som föreskrivs i aktiefondslagen (1974:931) och annan författning i fråga om aktiefond med de avvikelser som följer av denna lag och lagen (1983:000) om skattelättnader för allemanssparande.

11 § Antalet andelsägare i en kapitalsparfond får inte överstiga 75 000.

12 § En kapitalsparfond förvaltas av ett fondbolag som bildas särskilt för detta ändamål.

Ett fondbolag får inte förvalta mer än en kapitalsparfond.

Bankinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge undantag från första stycket.

13 § Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter. Av styrelseledamöterna väljs flertalet och bland dem styrelsens ordförande av en fondandelsägarstämma. Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.

Intill dess att fondandelsägarstämma hållits består styrelsen av de ledamöter som regeringen och bolagsstämman har utsett.

Fondandelsägarstämmans val av ledamöter och suppleanter i fondbolagets styrelse skall beredas av en valberedning, utsedd av en fondandelsägarstämma. Detta gäller dock ej första gången val äger rum.

14 § För fondandelsägarna i en kapitalsparfond skall årligen hållas stämma.

En fondandelsägarstämma skall hållas första gången tidigast tre och senast sex månader efter det att bankinspektionen meddelat tillstånd för fondbolaget att utöva fondverksamhet.

15 § Fondbolag får till en kapitalsparfond förvärva endast följande slag av värdepapper, nämligen

1. sådana svenska aktier och av svenskt aktiebolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som är inregistrerade vid Stockholms fondbörs,

2. sådana svenska aktier och av svenskt aktiebolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som utbjuds till försäljning under sådana förhållanden att sannolika skäl finns för antagande att de inom ett år från förvärvet kommer att inregistreras vid Stockholms fondbörs,

3. andra svenska aktier samt andra av svenskt aktiebolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning,

4. bevis om rätt att teckna eller erhålla aktier eller andra värdepapper som avses i 1–3,

5. obligationer och andra skuldförbindelser, utfärdade av staten.

Har värdepapper som förvärvats enligt första stycket 2 ej inregistrerats inom ett år från förvärvet, skall de avyttras så snart det lämpligen kan ske, om de inte vid något tillfälle under ettårsperioden kunnat inrymmas inom tioprocentsgränsen enligt sista stycket.

Ett fondbolag får inte till en kapitalsparfond förvärva aktier i bolaget.

Ett fondbolag får inte till fonden mot vederlag förvärva värdepapper som avses i första stycket 3 eller bevis om rätt att teckna eller erhålla sådana värdepapper i sådan omfattning att värdet av värdepapperen och bevisen genom förvärvet kommer att överstiga tio procent av fondens värde. Bankinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge att procenttalet överskrids. Ej heller får ett fondbolag till fonden mot vederlag förvärva värdepapper enligt första stycket 5 i sådan omfattning att värdet av de värdepapper som där avses genom förvärvet kommer att överstiga tjugofem procent av fondens värde. Den sistnämnda begränsningen gäller dock inte förrän ett år efter det att fondbolaget erhållit bankinspektionens tillstånd att bedriva fondverksamhet.

16 § Ett fondbolag skall tillse att en kapitalsparfond får en med hänsyn till intresset av riskspridning lämplig sammansättning av värdepapper.

Fondbolaget får ej till fonden mot vederlag förvärva värdepapper av samme utfärdare i sådan omfattning att värdet av de värdepapper i fonden som utfärdats av denne genom förvärvet kommer att överstiga tio procent av fondens värde. Detta gäller ej värdepapper som har utfärdats av staten.

Om de finns särskilda skäl, kan bankinspektionen medge att procenttalet i andra stycket överskrids.

Utan hinder av andra stycket och 15 § sista stycket får vid emission aktier, konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning förvärvas på grund av fondens tidigare aktieinnehav. Sådana aktier eller skuldebrev skall dock avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet, om värdepapperen ej vid något tillfälle under ettårsperioden kunnat inrymmas inom de gränser som anges i andra stycket och 15 § sista stycket första meningen. Om det finns särskilda skäl, kan bankinspektionen medge uppskov med avyttringen.

17 § I beslut om rösträtt för aktier i fonden deltar endast de ledamöter i fondbolagets styrelse som har utsetts av fondandelsägarstämman.

18 § Fondbestämmelserna för en kapitalsparfond skall ange att

1. fonden är en kapitalsparfond för vilken denna lag gäller,

2. fondbolaget skall föra register över innehav av fondandelar och inte skall utfärda fondandelsbevis,

3. utdelning till fondandelsägarna inte skall ske,
4. inlösen av fondandel skall ske i de fall och på de villkor som anges i denna lag och i aktiefondslagen (1974:931).

Fondbestämmelserna skall också innehålla närmare regler om fondandelsägarstämma.

Företagsanknutna kapitalsparfonder

19 § I en företagsanknuten kapitalsparfond får kapitaltillskott göras endast av den som är anställd i ett visst bolag eller inom en viss koncern. För en sådan fond gäller i tillämpliga delar 10–18 §§, om inte annat följer av 20–23 §§.

20 § Ett fondbolag som avses i 10 § första stycket lagen (1978:428) om aktiesparfonder får även förvalta en företagsanknuten kapitalsparfond.

21 § Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter. Av ledamöterna väljs flertalet och bland dem styrelsens ordförande av fondandelsägarstämman. Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.

Om ett fondbolag förvaltar flera företagsanknutna fonder, skall för varje sådan fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som har valts av andelsägarstämman i fonden.

Utan hinder av 8 § fjärde stycket första meningen aktiefondslagen (1974:931) får till styrelseledamöter i ett fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten kapitalsparfond för anställda hos ett bankaktiebolag, utses anställda i bankbolaget.

22 § Minst tjugofem procent av en företagsanknuten kapitalsparfonds värde skall placeras i sådana värdepapper som avses i 15 § och som har utfärdats av det aktiebolag i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda.

Den i 22 § aktiefondslagen (1974:931) föreskrivna begränsningen i fråga om en aktiefonds innehav av aktier i samma bolag gäller ej för en företagsanknuten kapitalsparfond.

Av fondens beteckning skall framgå vilket företag den är anknuten till.

23 § Bestämmelsen i 4 § andra stycket aktiefondslagen (1974:931) gäller inte fondbolag som förvaltar en företagsanknuten kapitalsparfond.

Bankinspektionen får efter ansökan medge att fondbolaget inte avger kvartalsredogörelse för fonden.

Bankinspektionen får avstå från att för fondbolaget förordna revisor som avses i 46 § tredje stycket aktiefondslagen.

Bemyndigande

24 § Riksgäldskontoret svarar för administration och kontroll av allemanssparandet och får meddela de föreskrifter som behövs härför.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1984.

2 Förslag till

Lag om skattelättnader för allemanssparande

Skattelättnader enligt denna lag medges för sparande enligt lagen (1983:000) om allemanssparande.

Räntan på sparmedlen samt bonusräntan enligt 5 § lagen (1983:000) om allemanssparande utgör inte skattepliktig inkomst vid taxering enligt kommunalskattelagen (1928:370) eller lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Ränta och utdelning som tillfaller en kapitalsparfond utgör inte heller skattepliktig inkomst.

Realisationsvinst på andel i kapitalsparfond utgör inte skattepliktig inkomst. Avdrag får ej göras för realisationsförlust på sådan andel.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1984 och tillämpas på insättningar som har skett efter ikraftträdandet.

3 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:428) om aktiesparfonder

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 10 och 11 §§ lagen (1978:428) om aktiesparfonder skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Aktiesparfond förvaltas av fondbolag som bildas särskilt för detta ändamål.	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter. *Av dessa skall flertalet och bland dem ordföranden väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.*
Av styrelseledamöterna utser regeringen två ledamöter. Minst hälften av återstående ledamöter utses av fondandelsägarna eller intressesammanslutning för dem.	*Fondandelsägarstämmans val av ledamöter och suppleanter i fondbolagets styrelse skall beredas av en valberedning, utsedd av en fondandelsägarstämma.*
	I beslut om rösträtt för aktier i fonden deltar endast de ledamöter i fondbolagets styrelse som har utsetts av fondandelsägarstämman.
3 §[1]	
Till aktiesparfond får förvärvas endast värdepapper enligt 19 § aktiefondslagen (1974:931) vilka är	
1. aktier i svenskt aktiebolag,	1. aktier i svenskt aktiebolag,
2. sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av svenskt aktiebolag.	2. sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av svenskt aktiebolag,
	3. obligationer och andra skuldförbindelser, utfärdade av staten.
Om det lämpligen kan ske, skall förvärvas sådana aktier, som utfärdas i samband med nyemission, eller konvertibla skuldebrev.	*Ett fondbolag får inte till fonden mot vederlag förvärva värdepapper enligt första stycket 3 i sådan omfattning att värdet av de värdepapper som där avses genom förvärvet kommer att överstiga tjugofem procent av fondens värde.*

Bankinspektionen får medge att det i 19 § sista stycket aktiefondslagen angivna procenttalet överskrids.

[1] Senaste lydelse 1982:545.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §[2]	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra *och tredje styckena* att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter *och* att *minst hälften av styrelseledamöterna skall utses av fondandelsägarna eller intressesammanslutning för dem.*	Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra *stycket* att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter *samt* att *flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.*
Om ett fondbolag förvaltar flera aktiesparfonder, skall för varje företagsanknuten fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som *utsetts* av *delägarna* i denna fond *eller av intressesammanslutning för dem. Ett beslut om utövande av rösträtt för aktier i en sådan fond skall ha biträtts av mer än hälften av de ledamöter som utsetts för fondens delägare.*	Om ett fondbolag förvaltar flera aktiesparfonder, skall för varje företagsanknuten fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som *valts* av *andelsägarstämman* i denna fond.
Utan hinder av 8 § fjärde stycket första meningen aktiefondslagen (1974:931) får till styrelseledamöter i fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten aktiesparfond för anställda hos ett bankaktiebolag, utses anställda i bankbolaget.	
11 §[3]	
Ett fondbolag får inte förvärva andra aktier till en företagsanknuten aktiesparfond än aktier som avses i 19 § andra stycket 1 eller 3 aktiefondslagen (1974:931) och som har utfärdats av det aktiebolag, i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda. *Av andra värdepapper får till fonden förvärvas endast sådana i samma punkter avsedda konvertibla skuldebrev eller skuldebrev*	*I en företagsanknuten aktiesparfond skall minst tjugofem procent av fondens värde placeras i sådana värdepapper som avses i 3 § första stycket 1 eller 2* och som har utfärdats av det aktiebolag, i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda. *Den i 22 § aktiefondslagen (1974:931) föreskrivna begränsningen i fråga om en aktiefonds innehav av aktier i samma bolag gäl-*

[2] Senaste lydelse 1980: 1001.
[3] Senaste lydelse 1982: 545.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av det bolag i vilket aktier får förvärvas.	*ler ej för en företagsanknuten aktiesparfond.*
Av fondens beteckning skall framgå vilket *bolags aktier som får förvärvas till fonden.*	Av fondens beteckning skall framgå vilket *företag den är anknuten till.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1984.

En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket och 10 § första stycket under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer

Härigenom föreskrivs att 1–4 §§ lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Skattelättnader enligt denna lag medges fysisk person över 16 år, som har varit bosatt eller stadigvarande har vistats här i riket under någon del av inkomståret och som under året har haft sådan inkomst som enligt 9 § 3 mom. andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt är att anse som A-inkomst eller har haft inkomst enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt.	Skattelättnader enligt denna lag medges fysisk person över 16 år, som har varit bosatt eller stadigvarande har vistats här i riket under någon del av inkomståret och som under året har haft sådan inkomst som enligt 9 § 3 mom. andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt är att anse som A-inkomst eller har haft inkomst enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt. *Skattelättnader medges inte för sparande som sker efter utgången av mars 1984.*

Frågan om den skattskyldiges ålder bedöms enligt 65 § kommunalskattelagen (1928:370).

Med inkomstår förstås det kalenderår som närmast har föregått taxeringsåret.

2 §[1]	
Sparskattereduktion åtnjuts med 10 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönsparkonto och som vid årets utgång innestår på kontot samt med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller innestår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 600 kronor. Högsta belopp för insättning på lönsparkonto är dock	Sparskattereduktion åtnjuts med 10 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönsparkonto och som vid årets utgång innestår på kontot samt med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller innestår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. *För sparande under år 1983 medges dock sparskattereduktion, även om insättningar gjorts under ett mindre antal månader.*

[1] Senaste lydelse 1982:1199.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
400 kronor. Sparskattereduktion får – utom i fall som avses i andra stycket – inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 7200 kronor, varav högst 4800 kronor får avse insättningar på lönsparkonto. Sparskattereduktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller.	Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 600 kronor. Högsta belopp för insättning på lönsparkonto är dock 400 kronor. Sparskattereduktion får – utom i fall som avses i andra stycket – inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 7200 kronor, varav högst 4800 kronor får avse insättningar på lönsparkonto. Sparskattereduktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller. *För insättningar under år 1984 åtnjuts ej sparskattereduktion.*
Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycke medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 10200 kronor, varav högst 6800 kronor får avse insättningar på lönsparkonto.	Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycket medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. *För att sparande under år 1982 skall berättiga till sparskattereduktion vid 1984 års taxering krävs vidare att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts under minst sex månader under år 1983.* Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 10200 kronor, varav högst 6800 kronor får avse insättningar på lönsparkonto. *Bestämmelserna i detta stycke tillämpas inte i fråga om sparande som påbörjas under år 1983.*

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige före annan skattereduktion.

Har skattskyldig under beskattningsåret varit skyldig att erlägga sjömansskatt och har denna nedsatts enligt 12 § 4 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt på grund av bestämmelserna i denna lag, skall reduktionsbeloppet minskas med det belopp varmed nedsättning har skett.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

3 §

Har sparskattereduktion åtnjutits enligt 2 §, utgör räntan på sparmedlen under inkomståret och närmast följande fem år inte skattepliktig inkomst vid taxering enligt kommunalskattelagen (1928: 370) eller lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt. Vad nu har sagts gäller inte ränta som belöper på sådan del av inkomstår som anges i 2 § andra stycket första meningen. Ränta och utdelning som tillfaller aktiesparfond utgör inte heller skattepliktig inkomst.

Räntan på sparmedel som satts in på lönsparkonto under år 1984 utgör inte skattepliktig inkomst under det året eller de närmast följande fyra åren.

4 §[2]

Vid realisationsvinstberäkning enligt bestämmelserna i punkt 2 b av anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen (1928: 370) i fråga om andel som har innehafts i fem år räknat från utgången av det år för vilket sparskattereduktion har medgivits, får efter den skattskyldiges val anskaffningskostnaden beräknas antingen till andelens marknadsvärde vid utgången av det femte året eller till värdet vid utgången av det år för vilket sparskattereduktion har medgivits ökat med avkastningen under de därpå följande fem åren. I det första fallet anses andelen anskaffad vid utgången av det femte året och i det andra fallet vid utgången av det år för vilket sparskattereduktion har medgivits.

Vid realisationsvinstberäkning i fråga om en andel som har innehafts mindre än fem år räknat från utgången av det år för vilket sparskattereduktion har medgivits skall andelen anses anskaffad den 31 december sistnämnda år för en kostnad som motsvarar det sammanlagda beloppet av under året gjorda insättningar på aktiesparkonto. I fall som anges i 2 § andra stycket medräknas i anskaffningskostnaden även insättningar på aktiesparkonto som gjorts under året före det år för vilket sparskattereduktion har medgivits. Bestämmelserna i punkt 2 b tredje stycket av anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen får inte tillämpas. Vid vinstberäkningen medges avdrag för belopp som fondbolaget har innehållit med stöd av 5 §.

För andelar som förvärvats under år 1984 gäller dock följande. Avyttras en andel före utgången av år 1988, utgör realisationsvinst som uppkommer vid avyttringen inte skattepliktig inkomst. Ej heller medges avdrag för realisationsförlust, som uppkommer vid en sådan avyttring. Avyttras en andel efter utgången av år 1988 får efter den skattskyldiges val anskaffnings-

[2] Senaste lydelse 1982: 1207.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	kostnaden beräknas antingen till andelens marknadsvärde vid utgången av år 1988 eller till värdet vid utgången av mars 1984 ökat med avkastningen till och med år 1988. I det första fallet anses andelen anskaffad vid utgången av år 1988 och i det andra fallet vid utgången av mars 1984.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

I propositionen föreslås ett nytt sparsystem, allemanssparandet, som skall ersätta skattesparsystemet. Sparsystemet är i princip öppet för alla fysiska personer fr. o. m. det år de fyller 16 år. Allemanssparandet har två former, sparande på *riksspärkonto* i bank, varifrån medlen slussas vidare till riksgäldskontoret, och aktiesparande i *kapitalsparfond*.

Högsta tillåtna månadsinsättning är 600 kr. Totalt får en sparare sätta in högst 30000 kr. i allemanssparandet. Sparama får inom givna ramar fritt fördela sitt sparande mellan de båda sparformerna.

På riksspärkonto erhålles en avkastning motsvarande räntan på långsiktig bankinlåning, diskonto + 1,25 procentenheter. Medlen skall överföras till riksgäldskontoret. Banken får en fordran på riksgäldskontoret och en skuld till spararen men kan nettoredovisa dessa tillgångar och skulder i sin balansräkning. Avkastningen på sparande i kapitalsparfond är beroende av avkastningen och värdeutvecklingen på fondens placeringar. Avkastning och värdestegring på sparade medel är under obegränsad tid befriade från inkomstskatt. Under 1984 utgår vidare en särskild bonusränta på 5% i båda sparformerna. För ungdomar mellan 16 och 25 år utgår motsvarande bonusränta för det första sparåret även efter 1984.

För sparande i kapitalsparfond skall bildas nya fondbolag och fonder. Varje fondbolag tillåts endast förvalta en kapitalsparfond. Existerande fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten aktiesparfond, tillåts dock förvalta också en företagsanknuten kapitalsparfond. Verksamheten skall med vissa undantag bedrivas i enlighet med aktiefondslagstiftningen. Antalet andelsägare begränsas till högst 75000 per fond. Sparmedlen skall placeras i svenska aktier och liknande värdepapper. Vidare tillåts placeringar i statspapper upp till 25% av fondförmögenheten. Avkastning som tillfaller kapitalsparfond skall vara fri från inkomstskatt och återinvesteras.

Banken kontrollerar att spararen följer givna sparregler. Riksgäldskontoret har det övergripande ansvaret för administrativa rutiner och kontroller. Bankinspektionen har ett tillsynsansvar för kapitalsparfonderna. Taxeringsmyndigheterna har inget särskilt kontrollansvar i detta sparsystem.

Bankernas ersättning från staten för skötseln av riksspärkontona skall motsvara 0,5% av behållningen på kontona vid slutet av resp. år samt 1% av årets saldoökning netto inklusive ränta och bonusränta. Bankerna erhåller också full kompensation från riksgäldskontoret för hela det räntebelopp som sparama erhållit. Vidare bekostar staten den kontroll som på uppdrag av riksgäldskontoret utförs vid någon central kontrollinstans. Bankerna erhåller också uttagsavgiften på 1%. Därutöver får de fritt disponera månadens nettoinsättningar tills dessa senast den 15:e i månaden därefter överförs till riksgäldskontoret.

Reglerna om allemanssparandet avses träda i kraft den 1 april 1984. Samtidigt upphör nyinsättningarna i skattesparsystemet. Avkastning och värdestegring på insättningar i skattesparandet under första kvartalet 1984

är skattefria. För detta sparande slopas skattereduktionen och någon bindning av sparmedlen sker ej. Sparande under första kvartalet 1984 kan således vid valfri tidpunkt tas ut utan avdrag.

Motionerna

I motion 36 av Nils Åsling m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1983/84:30 såvitt avser införandet av allemanssparandet,

2. att riksdagen reformerar skattesparandet i enlighet med vad som förordats i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillsättandet av en parlamentarisk utredning och inrättande av privata investeringskonton.

I motion 37 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1983/84:30,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag beträffande skattesparandet i enlighet med vad som i motionen anförts.

I motion 41 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1983/84:30 om allemanssparandet,

2. att riksdagen beslutar om sådan förändring i lagen (1978:928) om aktiesparfonder vad beträffar styrelsesammansättning som redovisas i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad.

I *motion 36* (c) yrkas att förslaget om allemanssparande skall avslås av riksdagen. I stället bör det framgångsrika skattesparandet behållas. Viss reformering av reglerna för fondernas förvaltning bör dock göras.

Det föreliggande förslaget innebär enligt motionärerna att statsupplåningen prioriteras framför kapitalförsörjningen till produktionen. Motionärerna anser att det knappast kan vara någon tillfällighet att detta görs samtidigt som regeringen avser att via löntagarfonderna tillföra näringslivet ungefärligen samma kapital.

Motionärerna är oroliga över de konsekvenser som sparsystemet har för bankväsendet i allmänhet och förenings- och sparbankerna i synnerhet. Bankernas möjligheter att förmedla kapital mellan sparare och låntagare kommer genom konstruktionen av allemanssparandet att försämras. Kopplingen mellan sparande och möjligheten att få lån försvinner.

Förslaget missgynnar också de banker, föreningsbanksgruppen och sparbanksgruppen, som har en stor andel enskilt sparande. Det är dessa båda bankgrupper som har den mest decentraliserade strukturen, vilket

innebär att lånemöjligheterna minskar mest för enskilda hushåll och småföretag.

Motionärerna anser att förändringar av reglerna för skattesparandet är nödvändiga när den inledande femårsperioden är till ända. Det är dock möjligt att reformera utan att förstöra de sparrutiner som under denna tid byggts upp. Av statsfinansiella skäl anser motionärerna att det är nödvändigt att minska subventionsgraden i sparandet. I motionen föreslås därför att skattereduktionen för 1984 års sparande sätts till 5 % för skattesparkontona och till 15 % för skattefondkontona.

Förslaget till allemanssparande medför stora administrativa kostnader. Vad som enligt motionärerna är ännu värre är den stora risken att man tappar många sparare vid övergången. Genom den drastiska försämringen av villkoren är faran stor att många sparare helt överger banksparandet.

Genom bindningskravet och stimulanserna till risksparande har skattesparandet haft positiva effekter för samhällsekonomin, vilka inte med nödvändighet följer av den konstruktion som regeringsförslaget givits. Följden av att kravet på bindning tas bort blir en ökad likvidisering av ekonomin.

Det är också negativt att "taket" för allemanssparandet satts så lågt som till 30 000 kr.

Motionärerna anser att det är rimligt att storleken på aktiesparfonderna begränsas. Detta bör dock inte gälla de fonder som redan inrättats utan endast nytillkommande fonder. Motionärerna accepterar även förbättringarna av andelsägarnas möjligheter till inflytande över fondernas aktieförvaltning. Enligt motionärernas uppfattning bör man även undersöka möjligheterna att inrätta företagsanknutna aktiesparfonder i ickebörsnoterade aktiebolag.

I motionen framläggs förslag om en parlamentarisk utredning om sparandet. Utredningen bör ta fram ett konkret förslag till "privata investeringskonton". Dessa skall fungera så att det sparande som sker på sådant konto skall berättiga till en skattereduktion med 50 % av insatt belopp. Endast ett ökat sparande skall berättiga till skattereduktion. Viss begränsning av högsta möjliga insättningsbelopp bör införas. Skattereduktionen kvarstår så länge inget uttag görs från kontot. När medlen lyfts, skall det åligga ifrågavarande bank att inbetala reduktionen till statsverket. Systemet bör även kunna omfatta sparande i aktiesparfonder.

På sikt bör det också vara möjligt att införa regler som medger att de sparade medlen utan skattekonsekvenser kan överföras till annat produktivt sparande.

I *motion 37* (m) anförs att det är angeläget att öka det totala sparandet i ekonomin. Ett ökat hushållssparande kan medverka till detta liksom till finansieringen av budgetunderskottet. Men för att sluta det totala sparandeunderskottet i ekonomin och återställa samhällsekonomisk balans krävs

en kraftig minskning av det statliga budgetunderskottet. I detta perspektiv är de åtgärder som föreslås i propositionen skäligen ointressanta. Samhällsekonomisk balans kan skapas endast genom en kraftfull nedskärning av de offentliga utgifterna i syfte att avveckla det strukturella underskottet i den offentliga sektorn.

Förslagen i propositionen framstår av flera skäl som både märkliga och motsägelsefulla. För det första försöker regeringen stimulera sparande genom att försämra sparandets villkor. För det andra är det sannolikt att nysparandet i det nya systemet blir lägre än i det nuvarande. För det tredje anges inte i propositionen tillräckligt starka motiv för att avskaffa skattesparandet. För det fjärde tycks regeringen vara omedveten om den likviditetsuppbyggnad med åtföljande inflationsrisker som följer av allemanssparandet.

Med hänsyn till skattesparandets stora betydelse för vitaliseringen av den svenska aktiemarknaden är de statsfinansiella kostnaderna att betrakta som låga, anser motionärerna.

Ur avkastningssynvinkel är allemanssparandet betydligt sämre än skattesparandet. Denna försämring innebär att sparvolymen minskar.

Den kritik som socialdemokraterna riktat mot skattesparandet – och som nu anförs som motiv för att avskaffa det – har bl. a. gällt att det inte åstadkommer något nysparande, att det gynnar höginkomsttagarna, att de statsfinansiella kostnaderna blir alltför höga och att bindningstiderna är alltför långa.

Oberoende av hur stor del av sparandet som är nysparande är det obestridligen så att det skett ett omfattande nysparande i svenskt näringsliv. Allemanssparandet minskar drivkrafterna till nysparande. I första hand uppmuntras i stället överflyttning från existerande konton i bank.

Den fördelningspolitiska utformningen av skattesparandet avviker från allemanssparandet enbart vad det gäller skattereduktionen. Skatterabatten har samma värde för alla oavsett inkomstnivå.

Den femåriga bindningstiden syftar till att främja ett långsiktigt och regelbundet sparande. Bindningen är ett rimligt pris för de erbjudna fördelarna. Avsaknaden av bindningstid i det nya sparförslaget betyder att sparandet kommer att betraktas som en transaktionskassa. Ingenting hindrar hushållen att snabbt ta ut pengarna för konsumtion. Detta medför ett högre inflationstryck i en högkonjunktur. I skattesparandet undviks dessa problem genom att likviditeten låses in.

Motionärerna finner det därför inte sakligt motiverat att avskaffa skattesparandet. Däremot kan det finnas anledning att genomföra en del av de tekniska förändringar som föreslås i propositionen.

För att öka kapitalets rörlighet är det angeläget att spararna ges möjlighet att flytta sina befintliga sparmedel mellan olika aktiesparfonder. Härigenom ökar pressen på fondbolagen att sörja för en god kapitalavkastning.

Även de som sparar i bank bör kunna byta bankförbindelse. En sådan

överflyttningsmöjlighet föreslås i propositionen för det s. k. allemansspararandet. Överflyttning bör också kunna ske mellan sparformerna, dvs. även från aktiesparkonton till banksparkonton och omvänt.

Förslaget i propositionen om att slussa sparmedlen förbi banksystemet direkt till riksgäldskontoret är en förändring som kan och bör ske inom ramen för skattesparsystemet. Denna överflyttning av sparmedel bör ordnas som föreslås i propositionen.

Motionärerna finner det vidare rimligt att bankernas ersättning från staten för skötseln av skattesparkontona bör ligga på de nivåer som i propositionen föreslås för rikssparkontona.

Motionärerna har ingenting att invända mot att andelsägarstämmorna görs obligatoriska samt att de andelsägarvalda styrelsemedlemmarna skall utöva rösträtten för fondens aktier. Vad gäller förslaget om att flertalet av fondbolagets styrelseledamöter skall utses av fondandelsägarna finner man detta olyckligt utformat. Härigenom fråntas huvudmannen ett avgörande inflytande i frågor som rör administration, ekonomi, marknadsföring, personalärenden etc. Detta är olämpligt. I stället föreslås att bolagsstämman skall ha rätt att utse lika många styrelseledamöter som fondandelsägarstämman.

I sammanhanget nämns att det inte är genom rätten att vid andelsägarstämmor utse styrelseledamöter i fondbolaget som andelsägarnas inflytande bäst manifesteras utan genom rätten att byta fond.

I propositionen föreslås att de företagsanknutna aktiesparfonderna skall kunna placera mellan 25 och 100 % i det egna företaget. Motionärerna har ingenting att erinra mot denna förändring. Att fondbolaget ges en möjlighet att placera även i andra aktier medför en bättre riskspridning för andelsägarna. Man har inte heller någonting att invända mot att den 5-procentiga röstvärdesspärr som f. n. gäller för de företagsanknutna aktiesparfonderna tas bort.

Det är enligt motionärerna angeläget att motverka att de belopp som nu står inne i skattesparandet återinsätts i skattesparandet och ånyo erhåller skattereduktion. Efter femårsperiodens utgång bör medel som står kvar på skattesparkonton och skattefondkonton bli befriade från skatt på avkastningen. För att erhålla denna skattebefrielse bör som motprestation sparmedlen bindas i ett år. Endast medel som stått kvar på kontot under hela kalenderåret erhåller skattebefrielse. Avkastning på under året uttagna medel beskattas på sedvanligt sätt. Detta är enligt motionärernas bedömning ett rimligt sätt att hantera utträdesproblematiken. Dessutom undviks en icke önskvärd likvidisering av sparmedlen.

I *motion 41* (fp) anförs att direktavkastningen på aktier f. n. är ca 3–4 %, vilket är avsevärt mindre än bankräntan eller avkastningen på statsobligationer. De skattemässiga stimulanserna för de båda i propositionen föreslagna sparformerna är lika stora. Den ena formen av sparande är emeller-

tid helt riskfri, nämligen sparandet på rikssparkonto, medan aktiesparandet i kapitalsparfond är ett risksparande. Det är därför mycket troligt för att inte säga helt säkert att hushållen kommer att välja den riskfria sparformen. Det privata aktiesparandet kommer därför att minska. Möjligen är detta också avsikten med förslaget, eftersom man då kan låtsas som om kollektiva löntagarfonder skulle vara nödvändiga för näringslivets försörjning med riskkapital.

Motionärerna anser sig inte ha anledning att i detalj granska det framlagda förslaget. Det är felaktigt att avskaffa ett existerande och väl fungerande system, nämligen skattesparandet, och ersätta det med något nytt, oprövat och sämre. Skattesparandet bör således behållas.

Kritik har riktats mot skattesparandet på några punkter. Det har ansetts vara statsfinansiellt dyrt. Det har ansetts ha en olämplig fördelningsprofil. Det har inte ansetts innebära något egentligt nysparande. Det har ansetts nödvändigt att förändra efter utgången av den första femåriga bindningsperioden.

Kostnaden för staten av skattefondsparandet är avsevärt mindre än kostnaden för de kollektiva löntagarfonderna. Det är olämpligt att jämföra med den statliga kostnaden för allemanssparandet, eftersom detta knappast kommer att resultera i privat aktiesparande av någon omfattning.

Fördelningsprofilen bland dem som deltar i skattesparandet har varit föremål för flera undersökningar. En mycket stor del av spararna utgörs av personer med måttliga eller låga inkomster och utan förmögenhet.

Uppgifterna om hur stor del av skattesparandet som består av rent nysparande är mycket osäkra, men det är sannolikt att skattesparandet innehåller en större del nysparande än vad som skulle bli fallet med allemanssparandet.

Ingen tvekan torde råda om att det är ett långsiktigt stabilt sparande som behöver uppmuntras och stimuleras. Den föreslagna möjligheten att omedelbart ta ut de sparade medlen från allemanssparandet förefaller därför mindre väl övervägd. För att stimulera spararna att låta sparmedlen stå kvar efter femårsperiodens utgång bör fortsatt skattefrihet gälla.

Skattereduktionen i skattesparandet bör ses som en premie för den femåriga bindningen. Den högre skattereduktionen för aktiefondsparandet bör därutöver ses som en kompensation för det risktagande som ett sparande i aktier alltid innebär. Det finns ingen anledning att vidta någon förändring inom skattesparandet bara därför att den första femärsperioden har gått ut.

Däremot finns anledning att öka andelsägarnas inflytande i aktiesparfondernas styrelser som ett inslag i ansträngningarna att motverka makt- och ägarkoncentrationen inom svenskt näringsliv. Det förslag till styrelsesammansättning i fondbolagen som framförs i propositionen är ett steg i rätt riktning, anser motionärerna. Det finns dock inte någon anledning att låta regeringen utse två ledamöter. I motionen föreslås att av de sju ledamö-

terna i styrelsen skall flertalet, inklusive ordförande, väljas av en obligatorisk andelsägarstämma efter förslag av en valberedning och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. Endast fondandelsägarnas representanter skall få besluta i frågor som rör utövandet av rösträtt för fondens aktier.

Motionärerna anser att det krävs stimulanser av skilda slag för att åstadkomma en förmögenhetsuppbyggnad hos de enskilda hushållen i enlighet med vad som tidigare redovisats i motion 1982/83: 1644.

Utskottet

Samhällsekonomiska utgångspunkter

Sparandet i den svenska ekonomin har sjunkit kraftigt det senaste decenniet. Ser man på det finansiella sparandet fördelat på sektorer framgår att bakom den kraftiga nedgången i det totala sparandet ligger en kraftig minskning av den offentliga sektorns sparande. Denna minskning har inte motsvarats av en ökning i den privata sektorn. De senaste åren har emellertid det finansiella sparandet i företagssektorn ökat, samtidigt som hushållens sparande minskat kraftigt. Från 1980 till 1983 sjönk hushållssparandet från 10 miljarder till 3 miljarder kronor. Hushållens sparkvot sjönk från 1981 till 1982 med 3,2 procentenheter och sparandet uppgick 1982 endast till 1,7% av hushållens disponibla inkomster. Det är en som utskottet ser det mycket oroande utveckling.

Det stora budgetunderskottet har skapat stora problem på kreditmarknaden. Underskottet kan i princip finansieras på fyra olika sätt: hos riksbanken, bankerna, allmänheten (företag och hushåll) eller utomlands. I praktiken används alla finansieringssätten i varierande grad.

En finansiering i riksbanken innebär en direkt ökning av penningmängden. Det leder i sig till en likviditetspåspädning med ökat inflationstryck som följd. En kraftig ökning av finansieringen den vägen vore i nuvarande läge mycket olycklig.

En finansiering i banksystemet har liknande om än inte fullt lika kraftiga effekter. Finansieringen av budgetunderskottet i bankerna har lett till att andelen eget kapital i deras balansräkningar sjunkit. Detta kan påverka utlandets förtroende för det svenska bankväsendet. Det är därför nödvändigt att i större utsträckning än hittills finansiera statsbudgetens underskott utanför bankerna, främst då hos företagen och hushållen.

En finansiering av underskottet utomlands är en mycket dyrbar låneform som måste betalas tillbaka med framtida exportinkomster. Vi bör därför inte låna mer än som är absolut nödvändigt. Med den i och för sig mycket glädjande minskningen i bytesbalansunderskottet som nu förutses för 1983 och 1984 ökar möjligheterna att begränsa upplåningen utomlands samtidigt som det minskar möjligheterna att den vägen finansiera budgetunderskottet.

Starka skäl talar således för att få allmänheten, dvs. företagen och hushållen, att öka sitt engagemang i statsupplåningen. Företagen har det senaste året genom introduktionen av statsskuldväxlar och riksobligationer i väsentlig grad bidragit till detta. Åtgärder bör vidtas för att ytterligare stimulera hushållen till att öka sin andel av underskottens finansiering, även om utskottet inser att hushållssparandet endast till en liten del kan svara för finansieringen av budgetunderskottet.

Hushållen svarar också för en väsentlig del av näringslivets behov av riskkapital. En ökning av de produktiva investeringarna är utomordentligt viktig för den ekonomiska tillväxten och för att stärka sysselsättningen och bytesbalansen. Flera skäl talar således för att stimulera hushållens sparande.

Skattesparandet

Skattesparandet infördes hösten 1978. Sparmedlen i systemet är bundna i fem år. I och med utgången av 1984 frigörs de sparmedel som sparades första året 1979. Det är således nödvändigt att ta ställning till hur sparsystemet bör utformas fr.o.m. 1985. Under årens lopp har olika kritiska synpunkter framförts på skattesparandet. Det har bl.a. gällt de statsfinansiella kostnaderna i förhållande till det nysparande som systemet stimulerar till, de fördelningspolitiska effekterna och möjligheterna till inflytande i aktiesparfonderna.

Skattesparandet har hittills sammanlagt kostat statskassan drygt 3 miljarder kr. i form av skattereduktion. Därtill kommer skattebortfall på avkastningen. I systemet finns ca 16 miljarder kr. placerade. Det har påståtts att huvuddelen av detta sparande tillkommit genom omflyttningar från andra sparformer. Undersökningar, som av naturliga skäl är svåra att göra och därför måste tolkas med viss försiktighet, har visat att nysparandet kanske uppgår till en tredjedel av det sparande som registreras i systemet. Det innebär att kostnaden för varje nysparad krona i systemet som helhet ligger uppemot en krona för staten. När subventionsgraden var som högst i systemet, 30 % skattereduktion i skattefondsparandet, kostade varje nysparad krona i systemet mer än en krona för staten. Det är uppenbart att en stimulering av hushållssparandet inte kan få ske till priset av en så kraftig subventionering från statsbudgeten. Dessutom har den premie som utbetalats inte lagts till sparandet utan getts i form av skattereduktion. Det har således direkt bidragit till att öka hushållens inkomster och därmed också deras konsumtion.

Skattesparandet har också nackdelen att det är mycket kostsamt att fortsätta efter första femårsperioden om det skall leda till ökat sparande. Om inte några förändringar görs, kan annars de belopp som frigörs efter fem år sättas in i systemet igen. Det ger då rätt till ny skattereduktion trots att samma medel endast flyttas mellan två konton. För en person som kan avvara medel och låta dem stå kvar i skattesparsystemet tillräckligt länge

kommer således staten att så småningom ersätta spararen med hela sparbeloppet. Därtill kommer att under den tid detta tar är avkastningen på medlen skattefri för spararen. Det är uppenbart att en sparstimulans av den omfattningen är oacceptabel.

För de medel som placerats i skattefondsparandet har betydande aktieköp skett. Kritik har riktats mot systemet för att spararna inte haft tillräckligt inflytande på fondernas aktieköp och förvaltning. Det har i praktiken varit de banker till vilka aktiesparfonderna varit knutna som styrt verksamheten.

Allemanssparandet

Förslaget i propositionen om allemanssparandet kritiseras i motionerna 36 (c), 37 (m) och 41 (fp) utifrån olika utgångspunkter. Bl.a. hävdas att allemanssparandet inte kan förväntas leda till ökat nysparande eftersom skattereduktionen tas bort. Slopandet av den femåriga bindningen av sparkapitalet innebär att hushållen blir mer likvida. Det kommer enligt motionärerna att leda till att de insatta medlen lättare används för konsumtion, vilket i vissa lägen kan verka inflationsdrivande. Vidare påstås att allemanssparandet leder till höga och onödiga administrationskostnader.

Som utskottet ser det är det främsta skälet till varför ett hushåll sparar att man vill skapa en ekonomisk trygghet och ett skydd för framtida ekonomiska påfrestningar. För att ett sådant sparande skall vara meningsfullt är det nödvändigt att sparandet ger en positiv real avkastning. I annat fall urholkas sparandets reala värde.

Med den förväntade avkastningen i allemanssparandet och genom att den föreslås bli skattebefriad finns förutsättningar för att sparandet skall kunna ge en positiv real avkastning. Därmed är som utskottet ser det grundförutsättningen uppfylld för hushållens deltagande i allemanssparandet.

Motsvarande förmåner gäller för skattesparandet, åtminstone under en femårsperiod. Därutöver ger skattesparandet en skattereduktion på f. n. 10 eller 20% på det sparade kapitalet beroende på sparform under förutsättning att det står kvar i fem år. Den långa bindningstiden i skattesparandet gör emellertid att man inte kan spara för framtida ekonomiska påfrestningar på samma sätt som i allemanssparandet. För att kunna utnyttja fördelarna i skattesparandet krävs att man kan spara stabilt och regelbundet under en längre tid. Detta måste naturligtvis i det osäkra ekonomiska läge som vi befunnit oss i under flera år ha varit en återhållande faktor på anslutningen till skattesparandet. Om skattereduktionen bortfaller innebär det naturligtvis en minskad stimulans för dem som redan deltar i skattesparandet. Men, som utskottet anfört, finns det för dem som kan spara starka skäl att fortsätta att spara. Undersökningar har emellertid visat att stora grupper står utanför skattesparsystemet. Åtgärder bör därför vidtas för att stimulera nya grupper att spara. Genom att kravet på bindningstid inte

finns i allemanssparandet torde det locka flera att delta. Därigenom kommer sannolikt ett totalt sett ökat sparande till stånd.

I motionerna framförs också invändningar mot att ett tak på 30000 kr. införs i allemanssparandet. I skattesparandet menar man att taket är mycket högre, 43200 kr. Det bör då observeras att detta tak med skattesparsystemets nuvarande utformning endast kan nås av det fåtal sparare som sparar det maximala beloppet 600 kr. per månad under 6 års tid. I den mån skattespararen inte gör det kommer han aldrig upp till taket. I allemanssparandet är det möjligt att nå taket även om man sparar betydligt lägre belopp per månad. Man får då ta längre tid på sig. Det är en möjlighet som inte finns i det nuvarande skattesparandet, eftersom skattefriheten på avkastningen upphör efter fem år. Detta gör att det sannolikt är betydligt fler som kommer att kunna nå taket i allemanssparandet.

Skatteutskottet anför på denna punkt i sitt yttrande till utskottet (SkU 1983/84:1y) att det av fördelningspolitiska skäl bör finnas ett tak för insättningarna. Skatteutskottet erinrar i sammanhanget om att avkastningen inkl. bonusräntan får läggas till sparkapitalet. Det innestående beloppet för en sparare kan därigenom komma att överstiga 30000 kr. Denna gräns är inte definitiv. Den kan komma att höjas om det visar sig behövligt. Detta får prövas, anför föredraganden i propositionen, när sparsystemet funnits någon tid.

I samtliga motioner 36 (c), 37 (m) och 41 (fp) anförs att den mest angelägna åtgärden för att förbättra det totala sparandet i samhället är att minska sparandeunderskottet i den offentliga sektorn. Mot den bakgrunden finner utskottet det märkligt att man i motionerna inte tar upp frågan om på vilket sätt de statsfinansiella kostnaderna minskas genom att skattesparandet ersätts av allemanssparandet. En av de främsta invändningarna mot skattesparandet, som utskottet ser det, är det stora inkomstbortfall som det leder till för staten. Enligt kalkyler som redovisas i propositionen skulle vid ett antagande om ett årligt sparande i båda systemen på 4 miljarder kr. de statsfinansiella kostnaderna under en femårsperiod uppgå till 6,1 miljarder kr. för skattesparandet mot ca 3,5 miljarder för allemanssparandet. Denna skillnad ser utskottet som mycket väsentlig vid ställningstagandet till vilket sparsystem som utskottet vill förorda. Kostnaderna för administration av och information om allemanssparandet, vilka kritiseras i flera av motionerna, måste betraktas som obetydliga vid denna jämförelse.

I sammanhanget vill utskottet också fästa uppmärksamheten på den avlastning för skatteadministrationen som slopandet av skattesparandet innebär. Denna fråga utgjorde ett väsentligt inslag i den remisskritik som framfördes i samband med att skattesparandet infördes år 1978.

Som utskottet anförde inledningsvis talar starka skäl för att hushållssparandet stimuleras och används på ett sätt som minskar de problem som

budgetunderskottet skapar på kreditmarknaden. Genom att underskottet i så hög grad finansierats i bankerna har näringslivets utrymme på lånemarknaden begränsats och bankernas soliditet sjunkit. Utskottet ser mot denna bakgrund positivt på att hushållssparandet används för att underlätta budgetunderskottets finansiering och tillföra näringslivet riskkapital. Näringsutskottet vitsordar i sitt yttrande till utskottet (NU 1983/84:1y) att det ligger ett värde i att den nödvändiga tillförseln av riskkapital till näringslivet till en inte ringa del sker direkt från hushållen.

I förslaget till allemanssparande har reglerna om skattefrihet och bonusränta utformats så att de är neutrala till sparande på rikssparkonto resp. kapitalsparkonto. Detta har kritiserats i de väckta motionerna 36 (c), 37 (m) och 41 (fp). Motionärerna anser att risksparande bör premieras mer än sparande i säkra statspapper. Om så inte sker kommer hushållen att välja det riskfria sparandet i riksgäldskontoret framför risksparande i aktier, anför motionärerna.

Utskottet anser farhågorna att näringslivets riskkapitalförsörjning skulle försämras genom kapitalsparfonderna som överdrivna. Aktiesparandets omfattning bör styras av förväntad aktieavkastning och kursutveckling, dvs. av tilltron till näringslivets utvecklingsförmåga och inte av i vilken utsträckning som aktiebörsen subventioneras av statsmedel.

En väl fungerande lånemarknad innebär att ett större risktagande ger högre avkastning. Enligt utskottet bör därför sparpremieringen vara neutral mellan olika sparformer.

I motion 37 (m) anförs att för att öka kapitalets rörlighet är det angeläget att spararna ges möjlighet att flytta sina befintliga sparmedel mellan olika aktiesparfonder. Härigenom ökar pressen på fondbolagen att sörja för en god kapitalavkastning. Även de som sparar i bank bör kunna byta bankförbindelse. Motionärerna anser också att överflyttning bör kunna ske mellan sparformerna, dvs. även från aktiesparkonton till banksparkonton och omvänt. Detta är också ett sätt att manifestera sitt inflytande på fondernas förvaltning, anser motionärerna.

Utskottet anser i likhet med motionärerna det värdefullt att rörelsefrihet skapas för olika sparformer. En förutsättning för detta är att sparpremieringen är neutral mellan olika sparformer. Förslaget till allemanssparande innebär att möjligheter nu skapas att flytta medel inom olika sparformer. När det gäller överflyttning av medel mellan rikssparkonton och kapitalsparfonder förefaller emellertid de administrativa svårigheterna vara alltför stora för att detta skall kunna tillstyrkas av utskottet. Möjligheterna finns emellertid alltid att avsluta sparandet i en sparform och börja på nytt i en annan.

En sammanfattande bedömning av vad som kan anses vara en önskvärd och rimlig stimulans av hushållssparandet med hänsyn till de samhällsekonomiska och statsfinansiella effekterna leder utskottet till slutsatsen att förslaget till allemanssparande synes vara väl avvägt med hänsyn härtill.

Att utge en särskild bonus om 5 % under 1984 för att stimulera anslutningen till den nya sparformen synes rimligt. Det förefaller också naturligt att ungdomar mellan 16 och 25 år ges möjlighet att erhålla denna bonus när de inträder i systemet även om det sker vid senare tidpunkt. Vad gäller sättet att beräkna bonusränta kan utskottet förutse vissa svårigheter vad avser de medel som sparas i kapitalsparfonderna. För att inte dessa svårigheter skall utgöra hinder för bildandet av kapitalsparfonder eller allvarligt försvåra deras verksamhet anser utskottet att riksgäldskontoret bör ges möjlighet att inom ramen för den föreslagna lagstiftningen träffa överenskommelse med kapitalsparfonderna om förenklad beräkning av bonusränta. En förutsättning för erhållande av bonusränta på sparade medel på rikssparkonto eller i kapitalsparfonder bör dock vara att kontot finns kvar vid utgången av år 1984 och för ungdomar som går in i allemanssparande därefter, vid utgången av första sparåret.

Utskottet ser påtagliga fördelar med systemet att de medel som skall användas för att finansiera budgetunderskottet direkt överförs till riksgäldskontoret. Denna ordning tillstyrks för övrigt i motion 37 (m). Det är därvid rimligt att bankerna i sin balansräkning nettoredovisar fordran på riksgäldskontoret mot en skuld till spararen. Därigenom undviks att bankernas soliditet försvagas. Det har likväl från vissa bankgrupper, bl. a. från sparbankshåll, framhållits att en bruttoredovisning vore att föredra. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad som anförs i propositionen. Det är naturligtvis ett starkt önskemål att alla bankgrupper förfar på samma sätt i sin redovisning men något krav härpå kan inte ställas. Inom varje bankgrupp bör dock redovisningen vara enhetlig. För att få en fullt jämförbar bankstatistik skall anvisningarna innefatta krav på tillräckliga noter eller kommentarer i balansräkningen om rikssparkontonas storlek.

Bankerna har vidare framhållit att för att skapa klarhet angående bankernas redovisning bör riksgäldskontoret garantera att bankerna fullgör sina förpliktelser gentemot spararna. Utskottet delar denna uppfattning och tillstyrker att riksgäldskontoret bemyndigas att med avräkning mot varje banks motsvarande fordran på riksgäldskontoret utfärda en garanti för bankens förpliktelser mot den som sparar på rikssparkonto.

Aktiesparandet

I propositionen om allemanssparande föreslår regeringen vissa ändringar i lagen om aktiesparfonder. Ett syfte är därvid att fondandelsägarnas inflytande i aktiesparfonderna skall öka. I lagförslaget ingår också bestämmelser om rätt för aktiesparfonderna att i viss utsträckning förvärva av staten utfärdade obligationer m. m. samt mera flexibla regler för s. k. företagsanknutna aktiesparfonder.

De nu berörda lagändringarna blir enligt propositionen tillämpliga på fondbolagen när dessa efter allemanssparandets införande fortsätter att förvalta redan befintliga aktiesparfonder. I sak godtas de, med vissa un-

dantag, även i de motioner vari förslaget om allemanssparande avvisas och det nuvarande aktiefondsparandet föreslås bli bibehållet. I motion 36 (c) ges ett uttryckligt stöd åt det redovisade lagförslaget.

I motion 41 (fp) anförs att numera saknas anledning till att regeringen skall utse två ledamöter. Bestämmelser härom föreslås därför utgå, med samma fördelning i övrigt av de sju ledamotsplatserna som regeringen har angivit. I motion 37 (m) hävdas att förslaget om att fondandelsägarna skall utse flertalet av styrelseledamöterna är olämpligt. Härigenom fråntas fondbolagets huvudman ett avgörande inflytande i frågor som rör administration, ekonomi, marknadsföring, personalärenden etc., säger motionärerna. De vill att bolagsstämman i fondbolaget skall få rätt att utse lika många styrelseledamöter som fondandelsägarstämman.

Näringsutskottet har i yttrande till finansutskottet anfört att man finner regeringens förslag välmotiverade. Den ordningen att två styrelseledamöter utses av regeringen bör enligt näringsutskottets mening bibehållas. Den infördes år 1978 på förslag av den dåvarande trepartiregeringen, med ekonomiminister Gösta Bohman som föredragande. De ifrågavarande ledamöterna borde, uttalades därvid, utses så att man skulle få en så bred intresseförankring som möjligt. Bolagsstämman i fondbolaget får enligt regeringens nu framlagda förslag obligatoriskt en representant i fondbolagets styrelse. Genom en utökning av styrelsen kan bolagsstämman förstärka ägarrepresentationen. Detta bör, såsom anförs i propositionen, vara till fyllest anser näringsutskottet. En ordning som föreslås i motion 37 (m) innebärande att styrelsen måste ha jämnt antal ledamöter – med utslagsröst för ordföranden – synes f. ö. mindre lämpligt.

Näringsutskottet anför vidare i sitt yttrande att beträffande styrelsen för fondbolag som förvaltar uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder skall enligt 10 § lagförslaget gälla att bolagsstämman väljer de ledamöter som inte skall väljas av fondandelsägarstämman. Motsvarande bestämmelse om icke företagsanknutna aktiesparfonder, dvs. 2 §, liksom 2 och 10 §§ i deras nuvarande lydelse, lämnar utrymme för att det – enligt 8 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975: 1385) – i bolagsordningen kan föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt än av bolagsstämman. I propositionen har inte angivits något skäl varför denna möjlighet nu skulle uteslutas för de företagsanknutna aktiesparfondernas del. Näringsutskottet anser att den bör bibehållas och förordar därför mot denna bakgrund att 10 § utformas enligt näringsutskottets förslag.

Finansutskottet har inget att erinra mot näringsutskottets förslag. Utskottet tillstyrker även de redaktionella ändringar näringsutskottet föreslår avseende 11 § i lagen om aktiesparfonder och i 13 och 21 §§ i lagen om allemanssparande.

I propositionen föreslås att en sparkommitté inrättas med uppdrag att bl. a. följa och analysera allemanssparandets utveckling. Utskottet har inte något att erinra mot att så sker. Utskottet tog självt initiativ till att en

motsvarande kommitté inrättades då skattesparandet infördes 1978. Det finns en sedan länge tillsatt lönsparkommitté med motsvarande uppgifter avseende vinstsparandet. Enligt utskottets mening förefaller det lämpligt att uppgifterna att följa och analysera olika former av hushållssparande samordnas. Det bör därvid övervägas om inte den tidigare tillsatta lönsparkommittén skulle kunna upphöra. Det bör ankomma på fullmäktige i riksgäldskontoret att pröva detta.

Anslagsfrågor

I propositionen anförs att för att allemanssparandet snabbt skall kunna vinna bred anslutning bland allmänheten bör särskilda informationsinsatser påbörjas så snart ett riksdagsbeslut föreligger. Medel för dessa insatser och övriga kostnader bör för innevarande år anvisas under ett obetecknat anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten med ett belopp av 13 milj. kr.

Då det kan förutses att de föreslagna informations- och utbildningsinsatserna kan komma att behövas under längre period som sträcker sig över budgetårsskiftet, föreslår utskottet att anslaget utformas som ett reservationsanslag med nyttjanderätt även under budgetåret 1984/85.

Övriga motionsyrkanden

I motion 36 yrkas att en parlamentarisk utredning tillsätts och att den ges i uppgift att utreda frågan om inrättande av privata investeringskonton.

Utskottet ser det inte påkallat att nu enbart utifrån det synsätt på skattepolitiken som aktualiseras i dessa sammanhang tillkalla en parlamentarisk utredning för att utreda frågan om inrättande av privata investeringskonton. Det förslag som anges i motion 36 skulle få till omedelbar effekt att statsbudgeten försvagades med flera miljarder kronor. Även om det innebär att en skatteskuld skjuts på framtiden anser inte utskottet det möjligt att i nuvarande ekonomiska läge införa ett system med sådana statsfinansiella effekter. Utskottet avstyrker därför yrkande 3 i motion 36 (c).

I motion 41 yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad. De åtgärder motionärerna åsyftar är sådana som riksdagen tog ställning till så sent som våren 1983. Utskottet ser inte någon anledning nu tillstyrka att dessa beslut tas upp till ny prövning, en del innan de ens har hunnit träda i kraft. Utskottet avstyrker yrkande 3 i motion 41 (fp).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förslag till lag om allemanssparande* att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:36 yrkande 1, 1983/84:37 yrkande 1 och 1983/84:41 yrkande 1 i motsvarande delar antar

vid proposition 1983/84:30 fogat förslag med den ändringen att 13 § och 21 § skall erhålla följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
13 §	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter. Av *styrelseledamöterna* väljs flertalet och bland dem *styrelsens ordförande* av en fondandelsägarstämma. Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter. Av *dessa* väljs flertalet och bland dem *ordföranden* av en fondandelsägarstämma. Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.

Intill dess att fondandelsägarstämma hållits består styrelsen av de ledamöter som regeringen och bolagsstämman har utsett.

Fondandelsägarstämmans val av ledamöter och suppleanter i fondbolagets styrelse skall beredas av en valberedning, utsedd av en fondandelsägarstämma. Detta gäller dock ej första gången val äger rum.

21 §	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter. Av *ledamöterna* väljs flertalet och bland dem *styrelsens ordförande* av fondandelsägarstämman. *Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget*. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter. Av *dessa* väljs flertalet och bland dem *ordföranden* av fondandelsägarstämman. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman *i fondbolaget*. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.

Om ett fondbolag förvaltar flera företagsanknutna fonder, skall för varje sådan fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som har valts av andelsägarstämman i fonden.

Utan hinder av 8 § fjärde stycket första meningen aktiefondslagen (1974:931) får till styrelseledamöter i ett fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten kapitalsparfond för anställda hos ett bankaktiebolag, utses anställda i bankbolaget.

2. beträffande *förslag till lag om skattelättnader för allemansspararande* att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:36 yrkande 1, 1983/84:37 yrkande 1 och 1983/84:41 yrkande 1 i motsvarande delar antar vid proposition 1983/84:30 fogat förslag,
3. beträffande *förslag till lag om ändring i lagen (1978:428) om aktiesparfonder* att riksdagen med avslag på motionerna 1983/

84:36 yrkande 2, 1983/84:37 yrkande 2 i motsvarande delar och 1983/84:41 yrkande 2 antar vid proposition 1983/84:30 fogat förslag med den ändringen att 10 § och 11 § skall erhålla följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
10 §	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. *Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget.* Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman *i fondbolaget.* För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.

Om ett fondbolag förvaltar flera aktiesparfonder, skall för varje företagsanknuten fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som valts av andelsägarstämman i denna fond.

Utan hinder av 8 § fjärde stycket första meningen aktiefondslagen (1974:931) får till styrelseledamöter i fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten aktiesparfond för anställda hos ett bankaktiebolag, utses anställda i bankbolaget.

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
11 §	
I en företagsanknuten aktiesparfond skall minst tjugofem procent *av fondens värde* placeras i sådana värdepapper som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 och som har utfärdats av det aktiebolag, i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda. Den i 22 § aktiefondslagen (1974:931) föreskrivna begränsningen i fråga om en aktiefonds innehav av aktier i samma bolag gäller ej för en företagsanknuten aktiesparfond.	*Minst* tjugofem procent *av en företagsanknuten aktiesparfonds värde skall* placeras i sådana värdepapper som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 och som har utfärdats av det aktiebolag, i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda. Den i 22 § aktiefondslagen (1974:931) föreskrivna begränsningen i fråga om en aktiefonds innehav av aktier i samma bolag gäller ej för en företagsanknuten aktiesparfond.

Av fondens beteckning skall framgå vilket företag den är anknuten till.

4. beträffande *förslag till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer* att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:36 yrkande 2, 1983/84:37 yrkande 2 och 1983/84:41 yrkande 1 i motsvarande delar antar vid proposition 1983/84:30 fogat förslag,
5. beträffande *uppdrag åt fullmäktige i riksgäldskontoret* att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:36 yrkande 1, 1983/84:37 yrkande 1 och 1983/84:41 yrkande 1 i motsvarande delar i överensstämmelse med vad som angetts i proposition 1983/84:30 uppdrar åt fullmäktige i riksgäldskontoret att med banker och sparkassor träffa avtal om medverkan i allemanssparandet,
6. beträffande *bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret* att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:30 samt med avslag på motionerna 1983/84:36 yrkande 1, 1983/84:37 yrkande 1, 1983/84:41 yrkande 1 i motsvarande delar bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att – med avräkning mot varje banks motsvarande fordran på riksgäldskontoret – utfärda en garanti för bankens förpliktelser mot dem som sparar på rikssparkonto,
7. beträffande *anslag* att riksdagen med anledning av i proposition 1983/84:30 framlagt förslag samt med avslag på motionerna 1983/84:36 yrkande 1, 1983/84:37 yrkande 1 och 1983/84:41 yrkande 1 i motsvarande delar till *Information om allemanssparandet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under sjunde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 13 000 000 kr.,
8. beträffande *tillsättandet av en parlamentarisk utredning och inrättande av privata investeringskonton* att riksdagen avslår motion 1983/84:36 yrkande 3,
9. beträffande *behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad* att riksdagen avslår motion 1983/84:41 yrkande 3.

Stockholm den 22 november 1983

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m), Kenth Skårvik (fp) och Kerstin Nilsson (s).

Reservationer

1. Skattesparandet och allemanssparandet

Lars Tobisson (m), Nils Åsling (c), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m) och Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "*Skattesparandet* Skattesparandet" och på s. 26 slutar med "på riksparkonto" bort ha följande lydelse:

De åtgärder som enligt utskottets mening bör vidtas för att stimulera hushållens sparande kan dock inte ersätta de åtgärder som krävs för att förbättra sparandet inom den offentliga sektorn. Det är, som utskottet ser det, endast genom ett målmedvetet besparingsarbete avseende den offentliga sektorns utgifter som det totala sparandeunderskottet i samhällsekonomin kan hävas.

Skattesparandet

Det system för premiering av hushållssparande, skattesparandet, som infördes 1978 har blivit en stor framgång. I augusti i år deltog betydligt mer än 1 miljon svenskar i skattesparandet. Det totala antalet skattesparkonton uppgick till 1 381 400 stycken. Det sammanlagda sparbeloppet var nästan 16 miljarder kronor. Sparandet uppgår för närvarande till 4,2 miljarder kronor årligen, ungefär jämnt fördelat på bank- och aktiesparande. Skattesparandet har därmed på knappt fem år blivit en större framgång än alla tidigare existerande sparsystem. Cirka 600 000 människor sparar i aktiesparfonderna. Ungefär 2/3 av dessa eller cirka 380 000 är helt nya aktieägare. Aktieägandet har därmed på knappt fem år fått en större spridning än vad som inträffat tidigare under hela efterkrigstiden.

Kritik har riktats mot skattesparandet på några punkter. Denna kritik anförs nu som motiv för att avskaffa skattesparandet. Det har ansetts att det inte åstadkommer något nysparande, att den statsfinansiella kostnaden är för hög, att det har en olämplig fördelningspolitisk profil och att den femåriga bindningstiden är alltför lång.

Oavsett hur stor del av sparandet i skattesparsystemet som är nysparande så har obestridligen de svenska hushållens sparande i aktier ökat. Ökningen av antalet deltagare i skattesparfonderna har som nämnts uppgått till närmare 400 000 personer. Näringslivet tillförs därigenom riskkapital f. n. i storleksordningen 2 miljarder per år. Det är sannolikt den högre premien för risksparandet som bidrar till detta. Mot denna bakgrund ser utskottet som mycket oroande att det i förslaget till allemanssparandet inte ingår någon särskild premiering för sparandet i aktier. Det finns därför all anledning förmoda att detta sparande kommer att minska och därmed tillförseln av riskvilligt kapital. I och med att skattereduktionen i sin helhet

slopas finns det anledning anta att hushållens nysparande över huvud taget kommer att minska.

Vad gäller kostnaderna för skattesparandet anser utskottet att dessa bör ses i relation till det nämnda aktiesparandet och till den bindning som görs av sparmedlen. Att jämföra med förslaget till allemanssparande är enligt utskottets mening inte relevant eftersom detta inte kommer att leda till ökat riskkapitalsparande. Kostnaden för skattereduktionen bör ses som en ersättning för detta risktagande och för den femåriga bindningen. Utslagen på denna period och med hänsyn till effekterna blir således kostnaden förhållandevis liten.

Vad gäller de fördelningspolitiska effekterna av skattesparandet torde skillnaderna jämfört med allemanssparandet vara relativt små. Enda skillnaden utgörs egentligen av sparstimulansens storlek. I skattesparandet erhålls den i form av skattereduktion till en viss procent av det sparade beloppet. Den har alltså lika stort värde för alla oavsett inkomst. I allemanssparandet ges en premie första året i form av en skattefri bonusränta. Det är således endast en fråga om procenttal. Om premieringen i skattesparandet av regeringen anses för stor skulle det genom att ändra ett procenttal vara möjligt att åstadkomma samma effekt som nu fås i allemanssparandet. Hela skattesparsystemet behöver således inte ersättas av det skälet.

Skattesparandet har inneburit att de sparade medlen varit bundna under en femårsperiod. Som utskottet ser det är det utomordentligt angeläget att främja ett långsiktigt och regelbundet sparande. Skattereduktionen för skattesparande är att se som en kompensation till hushållen för den femåriga bindningen. Om man, som föreslås i propositionen, tar bort kravet på bindningstid finns en uppenbar risk att sparandet upphör. De innestående medlen i allemanssparande kan när som helst tas ut och användas för konsumtion. Detta ökar likviditeten i samhället och risken för ett högre inflationstryck i en högkonjunktur. Med skattesparande undviks detta.

Det är angeläget att sparmedlen står kvar i systemet även efter femårsperiodens utgång. Som utskottet ser det är det inte något som hindrar att systemet förlängs såtillvida att skattefrihet ges för avkastningen även efter femårsperiodens utgång. Därigenom stimuleras spararna att behålla medlen i sparsystemet. För de sparare som fortsätter att sätta in medel i systemet och som därigenom ökar sin behållning bör skattereduktion utgå på samma sätt som hittills. Skattereduktionen bör ses som en ersättning för att spararen binder medlen för en femårsperiod.

Utskottets sammanfattande slutsats är att det nuvarande skattesparandet fungerat väl. Det har haft stor framgång hos hushållen. Det har i väsentlig grad bidragit till näringslivets riskkapitalförsörjning och stimulerat till ett långsiktigt och regelbundet sparande. Utskottet ser därför inte skäl att ersätta skattesparande med det förslag till allemanssparande som föreslås i propositionen. Det har som utskottet redovisat i några avseenden

direkta nackdelar jämfört med det nuvarande systemet. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund förslaget till allemanssparande i proposition 30.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "I propositionen" och på s. 28 slutar med "budgetåret 1984/85" bort utgå,

dels utskottets hemställan under 1, 2, 4, 5, 6 och 7 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förslag till lag om allemanssparande* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 36 yrkande 1, 1983/84: 37 yrkande 1 och 1983/84: 41 yrkande 1 i motsvarande delar avslår proposition 1983/84: 30 såvitt avser i propositionen framlagt förslag,
2. beträffande *förslag till lag om skattelättnader för allemanssparande* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 36 yrkande 1, 1983/84: 37 yrkande 1 och 1983/84: 41 yrkande 1 i motsvarande delar avslår proposition 1983/84: 30 såvitt avser i propositionen framlagt förslag,
4. beträffande *förslag till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer* att riksdagen med avslag på proposition 1983/84: 30 såvitt avser i propositionen framlagt förslag samt med anledning av motionerna 1983/84: 36 yrkande 2, 1983/84: 37 yrkande 2 och 1983/84: 41 yrkande 1 i motsvarande delar som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
5. beträffande *uppdrag åt fullmäktige i riksgäldskontoret* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 36 yrkande 1, 1983/84: 37 yrkande 1 och 1983/84: 41 yrkande 1 i motsvarande delar avslår proposition 1983/84: 30 såvitt avser i propositionen framlagt förslag,
6. beträffande *bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 36 yrkande 1, 1983/84: 37 yrkande 1 och 1983/84: 41 yrkande 1 i motsvarande delar avslår proposition 1983/84: 30 såvitt avser i propositionen framlagt förslag,
7. beträffande *anslag* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 36 yrkande 1, 1983/84: 37 yrkande 1 och 1983/84: 41 yrkande 1 i motsvarande delar avslår proposition 1983/84: 30 såvitt avser i propositionen framlagt förslag.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1978: 428) om aktiesparfonder

Lars Tobisson, Filip Fridolfsson, Hugo Hegeland och Margit Gennser (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "om allemanssparande" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i ett yttrande (NU 1983/84: 1 y) till finansutskottet yttrat sig över sammansättningen av aktiefondernas styrelser. Finansutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i den avvikande mening som fogats till yttrandet av moderata samlingspartiets ledamöter i näringsutskottet.

Av denna framgår att såsom anförs i motion 1983/84: 41 (fp) bör regeln att regeringen skall utse vissa styrelseledamöter slopas. Representationen för fondbolagets ägare bör på de grunder som framgår av motion 1983/84: 37 (m) stärkas. Moderata samlingspartiets ledamöter i näringsutskottet ansluter sig till uppfattningen att bolagsstämman bör utse lika många styrelseledamöter som fondandelsägarestämman. Detta förutsätter en föreskrift om att styrelsen skall ha jämnt antal ledamöter. Minimiantalet bör enligt de moderata ledamöternas mening bestämmas till sex. Samma bör gälla för företagsanknutna aktiesparfonder. Särbestämmelsen för dessa i 10 § första stycket blir därmed överflödig. De moderata ledamöterna i näringsutskottet föreslår sålunda att 2 och 10 §§ samt övergångsbestämmelserna utformas i enlighet härmed.

De styrelseledamöter – halva antalet – som inte enligt 2 § skall väljas av fondandelsägarstämman kommer, såsom föreskrivs i 8 kap. 1 § aktiebolagslagen, normalt att väljas av bolagsstämman. Liksom f. n. bör det emellertid inte föreligga hinder för att det i bolagsordningen kan föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt.

Finansutskottet tillstyrker mot bakgrund härav att 2 och 10 §§ i lagen om aktiesparfonder samt övergångsbestämmelserna utformas i enlighet med förslaget från de moderata ledamöterna i näringsutskottet.

Enligt de nuvarande reglerna för de företagsanknutna aktiesparfonderna skall sparmedlen till 100% placeras i de egna företagen. Undantag har dock medgivits från denna huvudregel. I propositionen föreslås att de företagsanknutna aktiesparfonderna skall kunna placera mellan 25 och 100% i det egna företaget. Utskottet tillstyrker att denna förändring görs i lagen om aktiesparfonder. Att fondbolaget ges en möjlighet att placera även i andra aktier medför en bättre riskspridning för andelsägarna. Utskottet har inte heller någonting att invända mot att den 5-procentiga röstvärdesspärr som f. n. gäller för de företagsanknutna aktiesparfonderna tas bort.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *förslag till lag om ändring i lagen (1978:428) om aktiesparfonder* att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 36 yrkande 2 och 1983/84: 41 yrkande 2 i motsvarande delar samt med bifall till motion 1983/84: 37 yrkande 2 i motsvarande del antar vid proposition 1983/84: 30 fogat förslag med den ändringen att 2 och 10 §§ samt övergångsbestämmelserna skall erhålla följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
2 §	
Aktiesparfond förvaltas av fondbolag som bildas särskilt för detta ändamål.	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av *minst sju* ledamöter. Av dessa skall *flertalet och bland dem ordföranden* väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. *Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget.* För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av *jämnt antal* ledamöter, *minst sex*. Av dessa skall *hälften* väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Fondandelsägarstämmans val av ledamöter och suppleanter i fondbolagets styrelse skall beredas av en valberedning, utsedd av en fondandelsägarstämma.	
I beslut om rösträtt för aktier i fonden deltar endast de ledamöter i fondbolagets styrelse som har utsetts av fondandelsägarstämman.	

Utskottets förslag	*Reservanternas förslag*
10 §	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	

Om ett fondbolag förvaltar flera aktiesparfonder, skall för varje företagsanknuten fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som valts av andelsägarstämman i denna fond.

Utan hinder av 8 § fjärde stycket första meningen aktiefondslagen (1974: 931) får till styrelseledamöter i fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten aktiesparfond för anställda hos ett bankaktiebolag, utses anställda i bankbolaget.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1984.

En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket *och 10 § första stycket* under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.	En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1978: 428) om aktiesparfonder

Nils Åsling (c), Rolf Rämgård (c) och Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "om allemanssparande" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i ett yttrande (NU 1983/84: 1 y) till finansutskottet yttrat sig över sammansättningen av aktiefondernas styrelser. Finansutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i den avvikande mening som fogats till yttrandet av företrädarna för centerpartiet och folkpartiet i näringsutskottet. Av denna framgår att såsom anförs i motion 1983/84: 41 (fp) bör regeln att regeringen skall utse vissa styrelseledamöter slopas. Minimiantalet ledamöter bör därvid bestämmas till fem. Särbestämmelsen i 10 § första stycket för de företagsanknutna aktiesparfonderna blir därmed överflödig. Det kan f. ö. anmärkas att denna bestämmelse utesluter möjligheten att det – enligt 8 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975: 1385) – i bolagsordningen kan föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt än av bolagsstämman. I propositionen har inte angivits något skäl för denna skillnad i förhållande till nuläget och till den föreslagna lydelsen av 2 §. Företrädarna för centerpartiet och folkpartiet i näringsutskottet föreslår att 2 och 10 §§ samt övergångsbestämmelserna utformas så att styrelseledamöter kan utses på annat sätt än av bolagsstämman.

Finansutskottet tillstyrker mot bakgrund härav att 2 och 10 §§ lagen om aktiesparfonder ändras på det sätt som företrädarna för centerpartiet och folkpartiet i näringsutskottet föreslagit.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *förslag till lag om ändring i lagen (1978:428) om aktiesparfonder* att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 37 yrkande 2 i motsvarande del samt med anledning av motion 1983/84: 36 yrkande 2 i motsvarande del samt med bifall till motion 1983/84: 41 yrkande 2 antar vid proposition 1983/84: 30 fogat förslag med den ändringen att 2 och 10 §§ samt övergångsbestämmelserna skall erhålla följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
2 §	
Aktiesparfond förvaltas av fondbolag som bildas särskilt för detta ändamål.	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst *sju* ledamöter. Av dessa skall flertalet och bland dem ordföranden väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. *Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en* av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst *fem* ledamöter. Av dessa skall flertalet och bland dem ordföranden väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. *Minst en ledamot skall väljas* av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Fondandelsägarstämmans val av ledamöter och suppleanter i fondbolagets styrelse skall beredas av en valberedning, utsedd av en fondandelsägarstämma.	
I beslut om rösträtt för aktier i fonden deltar endast de ledamöter i fondbolagets styrelse som har utsetts av fondandelsägarstämman.	

Utskottets förslag	*Reservanternas förslag*
10 §	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	

Om ett fondbolag förvaltar flera aktiesparfonder, skall för varje företagsanknuten fond i fondbolagets styrelse ingå minst en ledamot, som valts av andelsägarstämman i denna fond.

Utan hinder av 8 § fjärde stycket första meningen aktiefondslagen (1974: 931) får till styrelseledamöter i fondbolag, som förvaltar en företagsanknuten aktiesparfond för anställda hos ett bankaktiebolag, utses anställda i bankbolaget.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1984.

En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket *och 10 § första stycket* under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.	En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.

4. Tillsättandet av en parlamentarisk utredning och inrättande av privata investeringskonton

Nils Åsling (c) och Rolf Rämgård (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "motion 36 (c)" bort ha följande lydelse:

Det mest effektiva sättet att stimulera hushållens sparande vore enligt utskottets mening att införa ett nytt skattesystem. Det skulle utformas enligt utgiftsskattens principer. Arbetet med att införa ett sådant skattesystem är emellertid omfattande. Det skulle därför ta lång tid att genomföra. Det finns emellertid möjlighet att göra vissa förändringar av de nu gällande skattereglerna och uppnå några av de fördelar som ett helt utgiftsskattesystem innebär.

Genom att införa privata investeringskonton där insättningen skulle berättiga till en skattereduktion med 50 procent av insatt belopp skulle sparandet stimuleras högst avsevärt. Endast ett ökat sparande skall berättiga till skattereduktion. En viss begränsning av högsta möjliga insättningsbelopp bör införas. Skattereduktionen kvarstår så länge inget uttag görs från kontot. När medlen lyfts, skall det åligga ifrågavarande bank att inbetala reduktionen till statsverket. Systemet bör även kunna omfatta sparande i aktiesparfonder.

På sikt bör det också vara möjligt att införa regler som medger att de sparade medlen utan skattekonsekvenser kan överföras till annat produktivt sparande såsom direktägda aktier, obligationer, skattkammarväxlar,

bostad, eget företag m. m. De på detta sätt överförda sparmedlen skall sedan beskattas vid realiserandet av den produktiva investeringen.

Enligt utskottets mening är det angeläget att en så bred enighet som möjligt skapas kring de åtgärder som vidtas för att stimulera hushållens sparande. Det är förutsättningen för att åtgärderna skall kunna bli bestående och ligga till grund för hushållens långsiktiga planering. Utskottet anser det olyckligt att sparsystemet av och till ändras. Det skapar osäkerhet hos spararna och det medför stora kostnader för staten, bankerna och hushållen. Mot denna bakgrund anser utskottet i likhet med motionärerna att en sparutredning med bred parlamentarisk förankring bör inrättas med uppgift att se över formerna för att stimulera hushållens sparande.

Vad utskottet anfört med anledning av motion 36 (c) yrkande 3 bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *tillsättandet av en parlamentarisk utredning och inrättande av privata investeringskonton* att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 36 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad

Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "I motion 41" och slutar med "motion 41 (fp)" bort ha följande lydelse:

Under de borgerliga regeringsåren genomfördes flera åtgärder för att minska beskattningen i flera led av sparande i riskkapital. Därigenom underlättades näringslivets riskkapitalförsörjning samtidigt som det stimulerade de enskilda hushållen att spara och fördela sitt sparkapital på olika sparformer. Utskottet anser att detta är åtgärder som bidrar till att öka industriinvesteringarna och i väsentlig grad bidrar till att underbygga den industriella tillväxten. Utskottet ser det därför som utomordentligt viktigt att det privata kapitalet inte låses i vissa former genom beskattning eller på annat sätt. Enligt utskottets mening bör åtgärder omedelbart vidtas till att stimulera hushållens förmögenhetsuppbyggnad. Straffbeskattningen av enskilt ägande bör därför avskaffas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad* att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 41 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Skatteutskottets yttrande

Bilaga 1

1983/84:1 y

om allemanssparandet (prop. 1983/84:30)

Till finansutskottet

Finansutskottet har vid sammanträde den 18 oktober beslutat bereda skatteutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1983/84:30 om allemanssparandet, jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen, i de delar som rör skatteutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås att skattesparsystemet ersätts med ett nytt sparsystem, allemanssparandet. Det nya sparsystemet, som i princip är öppet för alla fysiska personer fr. o. m. det år de fyller 16 år, har två former, sparande på rikssparkonto i bank och riskkapitalsparande i kapitalsparfonder. Den förra sparformen ersätter banksparandet, den senare aktiesparandet.

I skattehänseende föreslås att all ränta, utdelning och värdestegring på allemanssparandet skall – utan tidsbegränsning – vara fri från inkomstskatt. En extra av staten bekostad bonusränta på 5 % skall utgå under 1984. En motsvarande bonusränta tillkommer också ungdomar, som efter år 1984, dock senast det år de fyller 25 år, ansluter sig till systemet.

En sparare får – liksom nu – sätta in högst 600 kr. per månad i allemanssparandet. Något krav på visst lägsta belopp per månad eller på visst minsta antal insättningar per år har inte uppställts.

Av främst fördelningspolitiska skäl har föreskrivits att en sparares totala nettoinsättningar inte får överstiga 30 000 kr. Sparandet får fördelas på ett rikssparkonto och högst två kapitalsparfonder.

De sparade medlen är i nuvarande sparsystem bundna under sparåret och de följande fem åren. Enligt förslaget kan uttag från rikssparkonto eller inlösen av andelar i kapitalsparfond ske vid valfri tidpunkt mot en avgift av 1 % på uttaget belopp, dock minst 20 kr. I gengäld berättigar insättningar i allemanssparandet inte till skattereduktion. En sparare kan också – i motsats till vad som nu gäller – vid valfri tidpunkt överföra sina sparade medel på rikssparkonto till sådant konto i annan bank liksom hela eller en del av sitt sparande på kapitalsparfond till annan fond.

Det övergripande ansvaret för administrativa rutiner och kontroller i allemanssparandet skall åvila riksgäldskontoret. På kontorets uppdrag skall en central instans kontrollera att spararna inte har för många konton eller överskrider föreskrivna beloppsgränser. Något behov av inkomstskattekontroll finns normalt inte i det nya sparsystemet, och taxeringsmyndigheterna kommer inte att ha något särskilt kontrollansvar i detta sparsystem.

Allemanssparandet startar den 1 april 1984. Då upphör nyinsättningarna i skattesparandet. Insättningar under första kvartalet 1984 berättigar inte till skattereduktion. I gengäld gäller inte den femåriga bindningstiden för dessa insättningar. Övriga skattefördmåner som skattefri ränta och värdestegring skall gälla t. o. m. 1988.

I tre partimotioner från vardera m, c, och fp yrkas avslag på förslaget om allemanssparande. Ett genomgående tema i motionerna är att de i propositionen åberopade skälen för att avskaffa skattesparandet – enligt motionärerna ett framgångsrikt och väl fungerande sparsystem – inte är tillräckligt starka och att nysparandet i det nya sparsystemet sannolikt kommer att bli lägre än i skattesparandet. Andra argument som åberopas är att allemanssparandet knappast kommer att resultera i privat aktiesparande av någon omfattning och att det kan leda till en med hänsyn till inflationsrisken mindre önskvärd likviditetsuppbyggnad.

Kritiken mot skattesparandet i dess nuvarande utformning har bl. a. gällt omfattningen av skattelättnaderna, vilka lett till ett för staten betydande skattebortfall, och sparandets fördelningspolitiska effekter. Syftet med allemanssparandet är främst att stimulera hushållens långsiktiga sparande i former som underlättar finansieringen av statens budgetunderskott.

Såvitt skatteutskottet kan bedöma är förslagen i propositionen ägnade att tillgodose detta syfte. Genom den låga bindningsgraden för sparandet och genom att sparstimulanserna skall gälla utan krav på visst minsta antal insättningar per år eller på visst minimibelopp per insättning har man enligt utskottets mening skapat förutsättningar för en bred anslutning till allemanssparandet och därigenom sannolikt också för ett icke obetydligt nysparande.

Den i motionerna framförda kritiken riktar sig i första hand mot att taket för allemanssparandet skulle vara för lågt och sparstimulanserna till följd av den slopade skattereduktionen för ringa. Utskottet, som delar finansministerns uppfattning att av fördelningspolitiska skäl ett tak bör finnas för insättningarna, vill erinra om att avkastningen får läggas till sparkapitalet och att det innestående beloppet för en sparare därigenom kan överstiga 30 000 kr. Denna gräns är – som framgår av propositionen – f. ö. inte definitiv. Enligt finansministern får, om det visar sig behövligt, frågan om en höjning av taket tas upp när sparsystemet funnits någon tid. Utskottet vill i fråga om de föreslagna sparstimulanserna framhålla att all ränta, utdelning och värdestegring i allemanssparandet är utan tidsbegränsning fri från inkomstskatt. Med hänsyn härtill ställer sig allemanssparandet i vart fall på längre sikt förmånligare än skattesparandet. Av direktiven för den expertgrupp som utarbetat förslaget till allemanssparandet liksom av propositionen framgår att det är regeringens avsikt att göra en översyn av hushållssparandets villkor. Enligt utskottets mening kan det förutsättas att man vid en sådan översyn också kommer att pröva frågan om sparstimulansernas utformning och omfattning.

Med hänvisning till det anförda vill utskottet som sin mening uttala att

motionerna bör avstyrkas i vad de innehåller yrkande om avslag på allemanssparandet. Härav följer att utskottet inte heller kan biträda de yrkanden i motionerna som avser ändringar i nuvarande sparsystem.

Vad särskilt angår den i motion 36 aktualiserade frågan om en utredning rörande skattepremierat sparande på privata investeringskonton (utgiftsskattekonton) bör den enligt utskottets mening kunna tas upp i samband med den av finansministern aviserade översynen av hushållssparandets villkor.

Stockholm den 10 november 1983

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s)*, Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m)*, Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp)*, Lars Hedfors (s) och Anna Lindh (s)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande mening

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m) och Kjell Johansson (fp) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Kritiken mot" och slutar på s. 3 med "hushållssparandets villkor" bort ha följande lydelse:

Syftet med propositionen sägs i första hand vara att stimulera hushållens långsiktiga sparande och att göra det i former som underlättar finansieringen av statens budgetunderskott och ökar de produktiva investeringarna.

Enligt utskottets mening tillgodoser man detta syfte bättre inom ramen för det nuvarande skattesparandet än med förslaget i propositionen. Genom att skattereduktionen helt slopas kommer hushållen i fortsättningen med stor sannolikhet att hellre välja den riskfria sparformen på rikssparkonton än sparande i kapitalsparfonder. Innebörden av förslaget är således att man prioriterar statsupplåning framför kapitalförsörjning till näringslivet.

Även beloppsmässigt innebär allemanssparandet en försämring jämfört med skattesparandet. Med det nuvarande sparsystemet (600 kr. per månad i fem år) utgör maximibeloppet för insättningar 43 200 kr. I det nya systemet är taket maximerat till 30 000 kr. Denna begränsning har kritiserats av flera tunga remissinstanser vid remissbehandlingen av den särskilda expertgruppens förslag till allemanssparande.

Den kritik som regeringspartiet riktat mot skattesparandet och som nu åberopas som motiv för att avskaffa det har bl. a. gällt att det inte åstadkommer något nysparande, att det särskilt gynnar höginkomsttagare och således har en olämplig fördelningsprofil, att de statsfinansiella kostnaderna för sparstimulanserna är alltför höga och att bindningstiderna är alltför långa.

Med anledning härav vill utskottet framhålla att skattesparandet – såvitt kan utläsas av tillgänglig statistik – blivit en stor framgång. Av propositionen framgår att de totala insättningarna under 1982 uppgick till ca 4 miljarder kr. och att samma årstakt gäller för 1983. Att ett sparande av den omfattningen också måste inrymma ett icke obetydligt nysparande torde knappast kunna bestridas.

Utskottet kan inte heller dela uppfattningen att det nuvarande sparsystemet särskilt skulle gynna höginkomsttagare. Den skatterabatt i form av skattereduktion som skattesparandet erbjuder har samma värde för alla oavsett inkomstnivå och kan enligt utskottets mening ses som en premie för den femåriga bindningen och – i fråga om aktiesparandet – därutöver som en kompensation för det risktagande som sådant sparande alltid innebär. En viss bindning av sparmedlen torde enligt utskottets mening vara ofrånkomlig om man vill nå det långsiktiga hushållssparande som också sägs vara allemanssparandets syfte.

Det riskvilliga sparandets villkor har genom flera riksdagsbeslut under senare år allvarligt försämrats. Sålunda har skattereduktionen för aktiesparandet sänkts från 30 % till 20 %. Den 30-procentiga skattereduktionen på aktieutdelningar har avskaffats och en tillfällig 20-procentig skatt på aktieutdelningar har införts. Härtill kommer att riksdagen inom kort kan väntas anta en proposition med förslag om en särskild omsättningsskatt och om skärpt realisationsvinstskatt på aktier. Även den proposition om löntagarfonder som nyligen förelagts riksdagen kommer – om den antas – med stor sannolikhet att minska intresset för placering i aktier. Mot den bakgrunden kan det enligt utskottets mening inte anses lämpligt att nu ytterligare försämra villkoren för aktiesparandet.

Med hänvisning till det anförda anser skatteutskottet sig – från de synpunkter utskottet har att företräda – böra förorda att finansutskottet avstyrker bifall till förslaget om allemanssparande.

Av propositionen framgår att regeringen ämnar göra en översyn av hushållssparandets villkor. Enligt skatteutskottets mening bör en sådan översyn komma till stånd utan onödigt dröjsmål och ske inom ramen för en parlamentarisk kommitté. En sådan kommitté bör pröva om och i vad mån ändringar bör göras i nuvarande sparsystem i enlighet med de förslag som förs fram i motionerna. Den bör också ta upp den i motion 36 aktualiserade frågan om skattepremierat sparande på särskilda investeringskonton.

Näringsutskottets yttrande

Bilaga 2

1983/84: 1 y

om allemanssparande (prop. 1983/84: 30)

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1983/84: 30 om allemanssparandet jämte motioner, i de delar som rör näringsutskottets beredningsområde.

I propositionen framläggs dels vissa lagförslag rörande ett nytt sparsystem, allemanssparandet, och det nu förekommande skattesparsystemet, dels förslag om uppdrag och bemyndigande åt fullmäktige i riksgäldskontoret med avseende på allemanssparandet samt om anslag till information om detta sparande. Lagförslagen avser

1. lag om allemanssparande,
2. lag om skattelättnader för allemanssparande,
3. lag om ändring i lagen (1978: 428) om aktiesparfonder,
4. lag om ändring i lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Med anledning av propositionen har väckts tre motioner, nämligen 1983/84: 36 av Nils Åsling m. fl. (c), 1983/84: 37 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) och 1983/84: 41 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp). Propositionen avstyrks i den förstnämnda motionen såvitt avser införandet av allemanssparande och i de båda sistnämnda i sin helhet. Därutöver innehåller motionerna kompletterande yrkanden. I motion 1983/84: 36 (c) hemställs att riksdagen skall dels reformera skattesparandet i enlighet med vad som förordas i motionen, dels ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om tillsättandet av en parlamentarisk utredning och inrättande av utgiftsskattekonton. I motion 1983/84: 37 (m) hemställs att riksdagen skall hos regeringen begära förslag beträffande skattesparandet i enlighet med vad som anförs i denna motion. I motion 1983/84: 41 (fp) hemställs att riksdagen skall dels besluta om sådan förändring i lagen (1978: 428) om aktiesparfonder vad beträffar styrelsesammansättning som redovisas i motionen, dels ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad.

Näringsutskottet behandlar i sitt yttrande dels de aktuella sparsystemens betydelse för näringslivets kapitalförsörjning, dels de institutionella reglerna för de nuvarande aktiesparfonderna och de föreslagna kapitalsparfonderna.

Näringsutskottet

Allmänna synpunkter

Det nuvarande skattesparsystemet såväl som det föreslagna nya systemet för allemanssparande syftar till att hushållens sparande skall öka. Allmänna samhällsekonomiska skäl talar för detta. En utgångspunkt för det nu framlagda förslaget är att den direkta statsupplåningen i större utsträckning än tidigare skall kunna baseras på hushållen. Men hushållen kan också, framhålls det i propositionen, spela en viktig roll för näringslivets försörjning med riskkapital. En investeringsexpansion i industrin är, säger finansministern i detta sammanhang, av strategisk betydelse för möjligheterna att på sikt öka industriproduktionen och stärka bytesbalansen. Samma uppfattning präglar motionerna i ämnet.

De innestående sparbeloppen inom skattesparandet uppgick den 31 mars 1983 till ca 14,1 miljarder kronor, varav ca 10,1 miljarder kronor på skattesparkonton och ca 4,1 miljarder kronor på skattefondkonton, dvs. i form av huvudsakligen aktiesparande. Antalet konton var ca 783 000 resp. ca 591 000 och det genomsnittliga sparbeloppet per konto ca 12 900 kr. resp. ca 6 900 kr. Att märka är att samtliga belopp för skattesparkontonas del är angivna inkl. ränta, för skattefondkontonas exkl. värdestegring. Det förhållandevis låga genomsnittsbeloppet inom skattefondssparandet förklaras av att detta sparande till skillnad från det övriga skattesparandet fick större omfattning först år 1981. Inkl. värdeökningen uppgick den samlade förmögenheten i skattesparfonderna den 31 mars 1983 till ca 8 miljarder kronor.

Den sparstimulans som är förenad med skattesparandet utgörs av förmåner i form av skattefri avkastning och värdestegring samt viss skattereduktion i procent av sparat belopp. Högst 600 kr. sammanlagt per månad får placeras i skattesparande, därav högst 400 kr. i banksparande. I spararens prestation ingår att han binder sina sparmedel för en tid av fem år.

I propositionen uttalas att det nuvarande skattesparandet inte kan fortleva efter år 1984, då bindningstiden för det första årets sparande går ut. Regeringen åberopar också andra motiv för en översyn av skattesparandet. De hänger samman med kritik som har riktats mot skattesparsystemet i vad gäller bl. a. omfattningen av skattelättnaderna, de fördelningspolitiska effekterna, andelsägarnas inflytande i aktiesparfonderna och fondernas placeringsregler. Regeringens förslag till ändringar i de båda sistnämnda avseendena tas upp senare i detta yttrande. De övriga kritikpunkterna ligger till grund för förslaget om övergång från "skattesparande" till "allemanssparande", vilket näringsutskottet nu närmast behandlar.

Sparstimulansen i det föreslagna allemanssparandet utgörs i första hand av skattefrihet för ränta, utdelning och värdestegring på insatta medel. Därtill kommer en viss bonusränta, i huvudsak under år 1984. Insättningarna föreslås liksom i skattesparsystemet maximerade till 600 kr. per månad.

Totalt skall varje person kunna spara högst 30000 kr. – exkl. avkastning – i allemanssparandet. Om det visar sig behövligt får, sägs det i propositionen, frågan om en höjning av detta tak tas upp när sparsystemet har funnits någon tid.

Förslaget att skattesparandet skall ersättas med ett allemanssparande av angivet slag avvisas i de tre motionerna. Till följd av att sparstimulansen minskas och bindningen av sparmedlen slopas kommer, befarar motionärerna, det nya systemet att få en väsentligt sämre spareffekt än det nuvarande. Därtill kommer att maximibeloppet för nysparande med sparstimulans sänks till 30000 kr. De nuvarande reglerna tillåter ett högre belopp. Motionärerna vill att skattesparsystemet skall bibehållas. När det gäller reglerna för skattesparfonder förordas i alla tre motionerna vissa ändringar, i huvudsak enligt regeringens förslag. Enligt motion 1983/84: 41 (fp) bör skattesparandet i övrigt fortgå med oförändrade villkor. I motionerna 1983/84: 37 (m) och 1983/84: 36 (c) förordas också ett fortsatt skattesparande men antyds att vissa modifikationer bör göras för att inte full skattereduktion skall erhållas när tidigare insatta, efter fem år frigjorda sparmedel på nytt sätts in i skattesparandet.

Det är inte näringsutskottets sak att bedöma vilket mått av statlig sparstimulans som är önskvärt och rimligt i det nuvarande samhällsekonomiska och statsfinansiella läget. Utskottet konstaterar att viktiga grundelement hos skattesparandet kommer att bibehållas vid övergången till allemanssparande. Det blir alltjämt två former av sparande med sådan stimulans, den ena innebärande sparande i bank – varvid dock sparmedlen destineras till riksgäldskontoret, en ordning som f. ö. får stöd i motion 1983/84: 37 (m) –, den andra innebärande riskvilligt sparande huvudsakligen i aktier. Näringsutskottet vill gärna vitsorda att det ligger ett värde i att den nödvändiga tillförseln av riskkapital till näringslivet till en inte ringa del sker direkt från hushållen, något som f. n. skattefondssparandet bidrar till. Enligt utskottets mening finns det inte anledning att räkna med att övergången till allemanssparande får de negativa konsekvenser i detta hänseende som motionärerna befarar. De föreslagna kapitalsparfonderna får i allt väsentligt samma funktion som de nuvarande aktiesparfonderna. De ändringar – närmare behandlade i det följande – som föreslås i förhållande till nuvarande fondregler är ägnade att minska spararnas tvekan inför aktiesparande. Det ökade intresse för sådant sparande som aktiefondssparandets utveckling vittnar om bör naturligen komma till uttryck också i ett omfattande kapitalfondssparande. Den minskade bindningen av de insatta medlen bör kunna resultera i ett tillflöde av nya sparare vilket kommer också kapitalfondssparandet till godo. Taket vid 30000 kr. för insättningar i allemanssparandet kan, såsom antyds i propositionen, komma att höjas i ett senare skede.

Mot bakgrund av vad här sagts finner näringsutskottet att det från dess utgångspunkter inte finns någon invändning att rikta mot huvuddragen i

förslaget om allemanssparande. Utskottet avstyrker således de tre nämnda motionerna i den mån de går ut på att riksdagen skall avslå detta förslag.

Lagförslag

Aktiesparfondernas verksamhet regleras genom lagen (1978: 428) om aktiesparfonder. Bestämmelserna i denna ersätter delvis och kompletterar i övrigt de bestämmelser om aktiefonder i allmänhet som finns i aktiefondslagen (1974: 93). Om inte annat följer av de båda lagarna är vidare vad som i aktiebolagslagen (1975: 1385) och annorstädes är föreskrivet om aktiebolag giltigt också för de fondbolag som förvaltar aktiesparfonderna.

I propositionen om allemanssparande föreslår regeringen vissa ändringar i *lagen om aktiesparfonder*. Ett syfte är därvid att fondandelsägarnas inflytande i aktiesparfonderna skall öka. Bestämmelser om rätt för aktiesparfonderna att i viss utsträckning förvärva av staten utfärdade obligationer m. m. samt mera flexibla regler för s. k. företagsanknutna aktiesparfonder ingår också i lagförslaget.

F. n. gäller att regeringen utser två av de minst sju ledamöterna i fondbolagets styrelse. Av de övriga utses minst hälften av fondandelsägarna eller intressesammanslutning för dem. I fortsättningen blir det obligatoriskt med en fondandelsägarstämma, och denna skall välja flertalet av styrelsens ledamöter, bland dem ordföranden. Stämman skall också välja suppleanter för denna grupp av ledamöter. Regeringen skall alltjämt utse två ledamöter. Till skillnad från nu blir fondbolagets ägare garanterad representation genom en ledamot i bolagets styrelse. En valberedning åt fondandelsägarstämman blir ett nytt obligatoriskt organ. En ny föreskrift blir också att endast de ledamöter i fondbolagets styrelse som har utsetts av fondandelsägarstämman får delta i beslut om utövande av rösträtt för aktier i fonden. För de fondbolag som förvaltar företagsanknutna aktiesparfonder blir reglerna om styrelsesammansättning motsvarande, med den skillnaden att staten liksom hittills inte skall utse några ledamöter i dessa bolags styrelser.

De nu berörda lagändringarna blir enligt propositionen tillämpliga på fondbolagen när dessa efter allemanssparandets införande fortsätter att förvalta redan befintliga aktiesparfonder. I sak godtas de, med vissa undantag, också i de motioner vari förslaget om allemanssparande avvisas och det nuvarande aktiefondssparandet föreslås bli bibehållet. Motion 1983/84: 36 (c) ger även formellt stöd åt det redovisade lagförslaget, eftersom detta inte omfattas av motionens avslagsyrkande. I motionerna 1983/84: 37 (m) och 1983/84: 41 (fp) yrkas däremot avslag på propositionen i dess helhet. I den förra hemställs emellertid att riksdagen skall hos regeringen begära vissa förslag beträffande skattesparandet, vilka delvis sammanfaller med dem som här är aktuella. I den senare motionen föreslås att

riksdagen nu skall besluta om ändringar i lagen om aktiesparfonder vad beträffar styrelsesammansättningen.

De nyss antydda undantagen är följande. Enligt motion 1983/84:41 (fp) saknas numera anledning till att regeringen skall utse två ledamöter. Bestämmelserna härom föreslås därför utgå, med samma fördelning i övrigt av de sju ledamotsplatserna som regeringen har angivit. Moderata samlingspartiet hävdar i motion 1983/84: 37 att förslaget om att fondandelsägarna skall utse flertalet av styrelseledamöterna är olämpligt. Härigenom fråntas fondbolagets huvudman ett avgörande inflytande i frågor som rör administration, ekonomi, marknadsföring, personalärenden etc., säger motionärerna. De vill att bolagsstämman i fondbolaget skall få rätt att utse lika många styrelseledamöter som fondandelsägarstämman.

Utskottet finner regeringens här refererade förslag välmotiverade. Den ordningen att två styrelseledamöter utses av regeringen bör enligt utskottets mening bibehållas. Den infördes år 1978 på förslag av den dåvarande trepartiregeringen, med ekonomiminister Gösta Bohman som föredragande. De ifrågavarande ledamöterna borde, uttalades därvid (prop. 1977/78: 165 s. 38), utses så att man skulle få en så bred intresseförankring som möjligt. Bolagsstämman i fondbolaget får enligt regeringens nu framlagda förslag obligatoriskt en representant i fondbolagets styrelse. Genom en utökning av styrelsen kan bolagsstämman förstärka ägarrepresentationen. Detta bör, såsom anförs i propositionen, vara till fyllest. Den i motion 1983/84: 37 (m) föreslagna ordningen innebär att styrelsen måste ha jämnt antal ledamöter – med utslagsröst för ordföranden –, något som synes mindre lämpligt.

Beträffande styrelsen för fondbolag som förvaltar uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder skall enligt 10 § lagförslaget gälla att bolagsstämman väljer de ledamöter som inte skall väljas av fondandelsägarstämman. Motsvarande bestämmelse om icke företagsanknutna aktiesparfonder, dvs. 2 §, liksom 2 och 10 §§ i deras nuvarande lydelse lämnar utrymme för att det – enligt 8 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975: 1385) – i bolagsordningen kan föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt än av bolagsstämman. I propositionen har inte angivits något skäl varför denna möjlighet nu skulle uteslutas för de företagsanknutna aktiesparfondernas del. Utskottet anser att den bör bibehållas och förordar därför att 10 § utformas enligt *utskottets förslag* i det följande:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
10 §	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst	Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. *Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget.* Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman *i fondbolaget*. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Om ett – denna fond.	
Utan hinder – i bankbolaget.	

Motionerna innehåller inga invändningar mot regeringens förslag till ändringar i 3 och 11 §§. Såvitt gäller 11 § förordas i motion 1983/84: 37 (m) uttryckligen ändringar enligt regeringens intentioner, bl. a. innebärande att en företagsanknuten aktiesparfond inte behöver placera mer än 25 %, mot f. n. 100 %, i värdepapper utgivna av det bolag (resp. den koncern) som fonden har anknytning till. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i nu angiven del, dock med en redaktionell ändring av 11 § enligt *utskottets förslag* i det följande:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
11 §	
I en företagsanknuten aktiesparfond skall minst tjugofem procent av *fondens* värde placeras i sådana värdepapper som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 och som har utfärdats av det aktiebolag, i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda. Den i 22 § aktiefondslagen (1974: 931) föreskrivna begränsningen i fråga om en aktiefonds innehav av aktier i samma bolag gäller ej för en företagsanknuten aktiesparfond.	*Minst* tjugofem procent av *en företagsanknuten aktiesparfonds* värde *skall* placeras i sådana värdepapper som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 och som har utfärdats av det aktiebolag, i vilket de som tillskjuter kapital till fonden är anställda eller – om bolaget ingår som moderbolag i en koncern – i vars dotterbolag de är anställda. Den i 22 § aktiefondslagen (1974: 931) föreskrivna begränsningen i fråga om en aktiefonds innehav av aktier i samma bolag gäller ej för en företagsanknuten aktiesparfond.
Av fondens – anknuten till.	

Bestämmelser motsvarande dem som nu har behandlats finns i förslaget till *lag om allemanssparande*. De avser där de kapitalsparfonder och företagsanknutna kapitalsparfonder som föreslås ingå i det nya sparsystemet.

Utskottets ställningstagande blir i detta fall i sak detsamma som nyss har redovisats. Härav följer att utskottet föreslår att 21 §, om styrelsen för sådana fondbolag som förvaltar företagsanknutna fonder, omformuleras

vad gäller val av andra ledamöter än dem som väljs av fondandelsägarstämman. En redaktionell ändring i 13 och 21 §§, avsedd att skapa större överensstämmelse mellan dessa och motsvarande paragrafer i lagen om aktiesparfonder, bör också genomföras. Utskottet föreslår att 13 och 21 §§ utformas enligt *utskottets förslag* i det följande:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
13 §	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter. Av *styrelseledamöterna* väljs flertalet och bland dem *styrelsens ordförande* av en fondandelsägarstämma. Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst sju ledamöter. Av *dessa* väljs flertalet och bland dem *ordföranden* av en fondandelsägarstämma. Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Intill dess –	denna fond.
Fondandelsägarstämmans val – – – – – – – – – – –	äger rum.
21 §	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter. Av *ledamöterna* väljs flertalet och bland dem *styrelsens ordförande* av fondandelsägarstämman. *Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget.* Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter. Av *dessa* väljs flertalet och bland dem *ordföranden* av fondandelsägarstämman. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman *i fondbolaget*. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Om ett –	denna fond.
Utan hinder – – – – – – – – – – – – – – – – – – –	i bankbolaget.

I övrigt har näringsutskottet ingenting att erinra mot förslaget till lag om allemanssparande.

Önskemål om utredning

Slutligen tar utskottet upp ett par uttalanden i motion 1983/84: 36 (c).

Motionärerna betecknar det som rimligt att storleken på aktiesparfonderna begränsas. Utgångspunkten torde vara den maximering av antalet andelsägare i en kapitalsparfond – till 75 000 – som anges i förslaget till lag om allemanssparande. Motionärernas önskan tycks vara att den parlamentariska utredning om skattesparande som de förordar skall pröva frågan

om en liknande begränsning för aktiesparfondernas del. Begränsningen skulle inte gälla för redan existerande fonder.

Förslaget om allemanssparande innebär att inga nya aktiesparfonder kommer att bildas. För kapitalsparfonder inom ramen för det nya sparsystemet skall, som nyss sagts, en begränsning av angiven art gälla. I den situation som motionärernas förslag tar sikte på skulle en motsvarande begränsning som inte träffade redan befintliga fonder sannolikt bli utan verkan. Det angivna önskemålet i motionen synes således inte ge anledning till någon åtgärd.

Den begärda utredningen skulle enligt motionärerna vidare undersöka möjligheterna att inrätta företagsanknutna aktiesparfonder i icke börsnoterade företag. Sådana möjligheter saknas f. n. Förslaget till lag om allemanssparande tillåter inte heller företagsanknutna kapitalsparfonder av motsvarande slag.

Av vad nyss sagts framgår att förslaget saknar aktualitet vad gäller aktiesparfonder. Utskottet finner inte skäl för någon utredning om företagsanknutet fondsparande av angivet slag och avstyrker alltså motionen även i denna del.

Stockholm den 16 november 1983

På näringsutskottets vägnar
TAGE SUNDKVIST

Närvarande: Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Ivar Franzén (c), Sture Thun (s), Bo Finnkvist (s), Sylvia Pettersson (s) och Ulla Voss-Schrader (m).

Avvikande meningar

1. Allmänna synpunkter

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c) och Ulla Voss-Schrader (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Allmänna synpunkter – som börjar med "Det är" och slutar med "detta förslag" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar den i alla tre motionerna uttryckta uppfattningen att riksdagen bör avslå regeringens förslag om allemanssparande och besluta att ett skattesparande av nuvarande typ skall vidmakthållas. I vad mån därvid vissa ändringar bör genomföras beträffande sparstimulansens omfattning och konstruktion är en fråga som faller utanför näringsutskot-

tets område. Utskottet vill understryka att skattefondssparandet har visat sig vara en utomordentligt effektiv väg att åstadkomma ett tillskott av riskkapital till näringslivet, inte minst därigenom att stora nya grupper har engagerats i aktiesparande. Regeringens förslag innebär att ett framgångsrikt system slås sönder. Sparstimulansen blir otillräcklig, och aktiesparandets relativa position i sparsystemet försvagas jämfört med vad som nu gäller. Det är uppenbar fara för att allemanssparandet kommer att leda till brist på riskkapital för näringslivet. Symtomatiskt är att regeringen har funnit särskilda, mycket kostnadskrävande informations- och utbildningsinsatser nödvändiga för att allemanssparandet – och i synnerhet sparandet i kapitalsparfonder – skall vinna anslutning. Dessa insatser kan avvaras om det hittillsvarande sparsystemet bibehålls. Därigenom skapas också förutsättningar för en betydande ytterligare ökning av hushållens bidrag till näringslivets försörjning med riskkapital. En viktig bieffekt är att nya grupper inom befolkningen genom sitt aktiesparande får vidgad inblick i näringslivets förhållanden. Det föreslagna nya sparsystemet, allemanssparandet, innebär en inbjudan till placering av medel från skattesparandet, något som kommer att kraftigt reducera andelen nysparande inom systemet.

2. Sammansättningen av aktiesparfondernas styrelser

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Lagförslag – som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "i bankbolaget" (i förslag till ändrad lydelse av 10 § lagen om aktiesparfonder) bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motion 1983/84: 41 (fp) bör regeln att regeringen skall utse vissa styrelseledamöter slopas. Representationen för fondbolagets ägare bör på de grunder som framgår av motion 1983/84: 37 (m) stärkas. Utskottet ansluter sig till uppfattningen att bolagsstämman bör utse lika många styrelseledamöter som fondandelsägarstämman. Detta förutsätter en föreskrift om att styrelsen skall ha jämnt antal ledamöter. Minimiantalet bör enligt utskottets mening bestämmas till sex. Samma bör gälla för företagsanknutna aktiesparfonder. Särbestämmelsen för dessa i 10 § första stycket blir därmed överflödig. Utskottet föreslår sålunda att 2 och 10 §§ samt övergångsbestämmelserna utformas enligt *alternativt förslag* i det följande:

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
2 §	
Aktiesparfond förvaltas – – – detta ändamål.	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av *minst sju* ledamöter. Av dessa skall *flertalet och bland dem ordföranden* väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. *Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en av bolagsstämman i fondbolaget.* För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av *jämnt antal* ledamöter, *minst sex*. Av dessa skall *hälften* väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Fondandelsägarstämmans val – – – en fondandelsägarstämma.	
I beslut – – – av fondandelsägarstämman.	
10 §	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Övriga ledamöter väljs av bolagsstämman i fondbolaget. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	
Om ett – – – – – – – – – – – – – – – – – – denna fond.	
Utan hinder – i bankbolaget.	
Denna dag – 1 april 1984.	
En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket *och 10 § första stycket* under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.	En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.

De styrelseledamöter – halva antalet – som inte enligt 2 § skall väljas av fondandelsägarstämman kommer, såsom föreskrivs i 8 kap. 1 § aktiebolagslagen, normalt att väljas av bolagsstämman. Liksom f. n. bör det emel-

lertid inte föreligga hinder för att det i bolagsordningen kan föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt.

3. Sammansättningen av aktiesparfondernas styrelser

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Lagförslag – som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "i bankbolaget" (i förslag till ändrad lydelse av 10 § lagen om aktiesparfonder) bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motion 1983/84:41 (fp) bör regeln att regeringen skall utse vissa styrelseledamöter slopas. Minimiantalet ledamöter bör därvid bestämmas till fem. Särbestämmelsen i 10 § första stycket för de företagsanknutna aktiesparfonderna blir därmed överflödig. Det kan f. ö. anmärkas att denna bestämmelse utesluter möjligheten att det – enligt 8 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975: 1385) – i bolagsordningen kan föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt än av bolagsstämman. I propositionen har inte angivits något skäl för denna skillnad i förhållande till nuläget och till den föreslagna lydelsen av 2 §. Utskottet föreslår att 2 och 10 §§ samt övergångsbestämmelserna utformas enligt *alternativt förslag* i det följande:

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
2 §	
Aktiesparfond förvaltas – – – detta ändamål.	
Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst *sju* ledamöter. Av dessa skall flertalet och bland dem ordföranden väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. *Av de övriga ledamöterna utses två av regeringen och minst en* av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	Styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst *fem* ledamöter. Av dessa skall flertalet och bland dem ordföranden väljas av en fondandelsägarstämma, som skall hållas årligen. *Minst en ledamot skall väljas* av bolagsstämman i fondbolaget. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.
Fondandelsägarstämmans val – – – en fondandelsägarstämma.	
I beslut – – – av fondandelsägarstämman.	
10 §	
Förvaltar ett fondbolag uteslutande en eller flera företagsanknutna aktiesparfonder, gäller i stället för 2 § andra stycket att styrelsen för fondbolaget skall bestå av minst fem ledamöter samt att flertalet och bland dem ordföranden skall väljas av fondandelsägarstämman. Övriga ledamöter väljs av bolags-	

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
stämman i fondbolaget. Minst en ledamot skall väljas av bolagsstämman. För de av fondandelsägarstämman valda ledamöterna skall stämman välja suppleanter.	
Om ett – denna fond.	
Utan hinder – i bankbolaget.	

Denna dag – 1 april 1984.

En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket *och 10 § första stycket* under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.	En styrelse i fondbolag, vilken valts före lagens ikraftträdande, kvarstår utan hinder av 2 § andra stycket under den tid valet avser. Bestämmelserna i 2 § tredje och fjärde styckena tillämpas inte förrän styrelse enligt denna lag första gången har valts.

4. Förslag till lag om allemanssparande

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c) och Ulla Voss-Schrader (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Lagförslag – som börjar med "Utskottets ställningstagande" och slutar med "om allemanssparande" bort ha följande lydelse:

Av vad som tidigare har anförts framgår att näringsutskottet – i enlighet med yrkanden i de tre motionerna – tar avstånd från förslaget om allemanssparande. Någon särskild kommentar från utskottets sida till förslaget till lag om allemanssparande är därför inte motiverad. Det kan emellertid noteras att de anmärkningar mot förslaget till lag om ändring i lagen om aktiesparfonder som har framförts i det föregående i sak också är tillämpliga på motsvarande punkter i förslaget till lag om allemanssparande.

5. Maximering av antalet andelsägare i aktiesparfond

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Ulla Voss-Schrader (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Önskemål om utredning – som börjar med "Förslaget om" och slutar med "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner ingen anledning till en sådan begränsning och avstyrker alltså motionen i nu angiven del.

6. Maximering av antalet andelsägare i aktiesparfond

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Önskemål om utredning – som börjar med "Förslaget om" och slutar med "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att frågan om en sådan begränsning prövas med sikte på en komplettering av lagen om aktiesparfonder i detta avseende.

7. Företagsanknutna aktiesparfonder i icke börsnoterade företag

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c) och Ulla Voss-Schrader anser att den del av yttrandet – under rubriken Önskemål om utredning – som börjar med "Av vad" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner motionärernas förslag välbefogat och anser att riksdagen bör göra en framställning till regeringen om att den angivna frågan skall utredas.

Innehåll

Propositionen 1
Motionerna 16
Utskottet 21
Samhällsekonomiska utgångspunkter 21
Skattesparandet 22
Allemanssparandet 23
Aktiesparandet 26
Anslagsfrågor 28
Övriga motionsyrkanden 28
Hemställan 28

Reservationer

Skattesparandet och allemanssparandet:
1. (m, c, fp) 32
Förslag till lag om ändring i lagen (1978: 428) om aktiesparfonder:
2. (m) 35
3. (c, fp) 37
Tillsättandet av en parlamentarisk utredning och inrättande av privata investeringskonton:
4. (c) 39
Behovet av stimulanser till hushållens privata förmögenhetsuppbyggnad:
5. (fp) 40

Bilagor

1. Skatteutskottets yttrande (SkU 1983/84: 1 y) 41
2. Näringsutskottets yttrande (NU 1983/84: 1 y) 45

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983